

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

IV РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 71

София, четвъртък, 2 април

1931 г.

74. заседание

Срѣда, 1 април 1931 година.

(Открито отъ председателя Н. Найденовъ въ 16 ч. 20 м.)

Председателъ: (Звъни) Обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитѣ г. г. народни представители: Апостоловъ Драгомиръ, Аретовъ Никола, Бачевъ Христо, Бомбовъ Иванъ, Божковъ Борисъ Наконъ, Бояджиевъ Стефанъ, Бояджийски Илия, Бъровъ Димитъръ, х. Галибовъ Хюсеинъ, Георгиевъ Стойчо, Димитровъ Добри, Дочевъ Момчо, Драгановъ Василъ, Евтимовъ Борисъ, Ецовъ Борисъ, Желѣзовъ д-ръ Димо, Ивановъ Савчо, Илиевъ Георги, Каранешевъ Димитъръ, Кирпиковъ Иванъ, Клисурски Славейко, Кожаклиевъ Колю, Колевъ Еню, Кузмановъ Анани, Кулишевъ Георги, Куневъ Кузманъ, Куцаровъ Янко, Кънчевъ Кънчо, Лазаровъ Григоръ Кочевъ, Ловчиновъ Димитъръ, Маджаровъ Михаилъ, Маджаровъ Рашко, Мановъ Христо, Мечкарски Тончо, Митевъ Василъ, Михайловъ Иванъ, Молдовъ Янаки, Мушановъ Никола, х. Николовъ Иванъ, Панайотовъ Петъръ, Петровъ Иванъ, Поповъ Кръстанъ, Радоловъ Александъръ, Рашковъ Христо, Реджовъ Григоръ, Савовъ Николай, Славовъ Кирилъ, Статевъ Христо, Стефановъ Стефанъ, Стоячевъ Цвѣтанъ, Стоянчевъ Любомиръ, Такевъ д-ръ Владимиръ, Тончевъ Желю, Търкалановъ Никола, Чакръкчийски Стойне, Ченгелиевъ Антонъ, Чирпанлиевъ д-ръ Никола и Шиваровъ Маринъ)

Съобщавамъ на Събранието, че председателството е разрешило отпущъ на следнитѣ народни представители:

На г. Станю Златевъ — 2 дена;
 На г. Вълчо Даскаловъ — 1 день;
 На г. Добри Митевъ — 2 дена;
 На г. Кирко Цвѣтковъ — 1 день;
 На г. Димитъръ Каранешевъ — 3 дни;
 На г. Любомиръ Айвазовъ — 1 день;
 На г. Йорданъ Гавалюговъ — 2 дни;
 На г. Василъ Игнатовъ — 2 дни;
 На г. Коста Лулчевъ — 1 день;
 На г. Никола Стамболиевъ — 1 день;
 На г. Гето Кръстевъ — 3 дни;
 На г. Сотиръ Яневъ — 1 день;
 На г. Добри Витановъ — 1 день и
 На г. Кирилъ Ноевъ — 1 день.

Следва да се разреши отпущъ отъ Събранието на следнитѣ народни представители, които сѣ се ползували вече съ 20-дневенъ отпущъ, а именно:

На г. Петъръ Миновъ — 1 день и
 На г. Димитъръ Яневъ — 2 дена.

Който сѣ съгласни да имъ се разреши исканиятъ отпущъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Съобщавамъ на Събранието, че сѣ постѣпили:

Отъ Министерството на финанситѣ — предложение за освобождение безъ мито 2.000 унции бубено семе (Вж. прил. Т. I, № 128)

Отъ Министерството на вътрешнитѣ работи и народното здраве — законопроектъ за разрешаване на Горноорѣховската община да сключи заемъ. (Вж. прил. Т. I, № 129)

Отъ Министерството на правосѣдието — тълкувателенъ законопроектъ къмъ чл. 6 отъ закона за амнистия отъ 6 юлий 1929 година. (Вж. прил. Т. I, № 130)

Това предложение и тия законопроекти ще бѣдатъ раздадени на г. г. народнитѣ представители и поставени на дневенъ редъ.

Г. министърътъ на земледѣлието е готовъ да отговори на питането на народния представител г. Никола Пждаревъ за произволно налагани глоби на нарушителите по закона за горитѣ и трудния поминѣкъ на селата въ Видинска околия.

Има думата г. Пждаревъ да развие питането си.

Н. Пждаревъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Къмъ г. министра на земледѣлието отправихъ следното питане: (Чете)

„Съгласно постановленията на закона за горитѣ, стопанинъ на гора, който отсѣче дървенъ материалъ безъ позволение, плаща глоба равна на двойната стойностъ на материала по тарифнитѣ цени на лесничейството и стойността на материала, ако е употребенъ. Когато пъкъ е съкълълъ вънъ отъ опредѣленитѣ сѣчища, стойността на материала се изчислява двойно.

При прилагането тѣзи постановления на закона се върши произволъ, който основателно създава между населението пакостни настроения.

Произволътъ произтича отъ следното: лесничейтъ изработватъ тарифи съ двойни цени относно стойността на материала: една цена, изчислена съгласно чл. 90 отъ закона за горитѣ, като действителна цена на материала, и друга, произволна, за да се прилага при нарушенията. Такова опредѣляне е произволъ. Този произволъ е недопустимъ въ страна, въ която размиѣра на наказанията само законътъ опредѣля. Този произволъ е утвърденъ отъ министерството Ви.

Отъ този произволъ следва следниятъ резултатъ:

Х. У. отсѣкълъ отъ гората си безъ позволение 3 куб. м. дърва за огрѣвъ. По тарифата на Видинското лесничейство, стойността, опредѣлена съгласно чл. 90 отъ закона за горитѣ, е 90 л. за кубически метъръ, а стойността за налагане наказание 250 л. Тази тарифа е утвърдена отъ министерството Ви. Въмѣсто да се издаде постановление, съ което Х. У. да бѣде осѣденъ да плати глоба, равна на двойната стойностъ по 90 л. на кубически метъръ — действителната — или 180 л. и стойността 90 л. на материала, като не е налице, или всичко 270 л. на единъ кубически метъръ, а 810 л. за 3 куб. м., издава се постановление:

Стойността на материала за наказание е 250 л., съченето безъ позволение се счита съчено вънъ отъ опредѣленото сѣчище, макаръ гората да подлежи на изсичане и даже да е било съчено въ нея съ позволение; като така, стойността се удвоява — 500 л. за кубически метъръ. Двойна глоба за кубически метъръ прави 1.000 л., за гритѣ изсѣчени кубика прави 3.000 л. и стойността на употребения материалъ 3 кубически метра — 1.500 л. или всичко за 4.500 л. се издава постановление въмѣсто за 810 л., каквато сума би се получила, ако се вземе действителната цена, както законътъ предвижда, и ако не се третира за съченъ вънъ отъ опредѣленото сѣчище материалътъ само защото е съченъ безъ позволение, макаръ и въ гора, подлежаща на сѣчене.

Моля Ви, уважаеми г. министре, да отговорите:

Известно ли Ви е това прилагане на закона за горитѣ? Знаете ли какво настроение създава то? Какво ще направите, за да се тури край на този пакостен произвол?

Въ голѣма част от селата на Видинска околия меритѣ сѣ разработени до самитѣ плетища на крайнитѣ къщи на селото, защото и малкото, което бѣше останало от тѣхъ, се взе за училищни и скотовѣдни фондове.

Отъ това поминѣтъ въ тѣзи села стана много труденъ. Не може вече домакинството да отглежда нѣколко овци, нуждни да даватъ млѣко за селското дете, сирене и вѣлна за домакинството. И тѣзи продукти нито може въ село да купи, нито има съ какво да ги купи. За тѣзи продукти домакинството се праща на пазара, безъ да има срѣдства за тамъ. Не може домакинството да отгледа и свинята, необходима му да подсили зиме вегетарианската си храна. Трудно е отглеждането на крава. Скотовѣдството въ най-минималенъ размѣръ става невъзможно. Всичкиятъ гози добитѣкъ има нужда отъ излазъ, а мѣсто за такъвъ излазъ не се остави. Така селското дете остава безъ млѣко, селското семейство — безъ сирене, месо, вѣлна.

Селото Гърци налага нѣколко пѣти викъ за помощъ, два пѣти депутация предъ Васъ праща, досега нищо не му се помогна.

Моля Ви, уважаеми г. министре, да отговорите:

Считате ли, че това положение може да се остави да продължи така и не намирате ли, че трѣбва да се отговори на една въпиюща нужда на въпроснитѣ села?

Какво мислите да направите за това?

Г. г. народни представители! Много пѣти сѣмъ поддържатъ тукъ, че належаще, нужно е горитѣ да се пазятъ съ всичката възможна строгостъ. Това е една необходимостъ, още повече сега, когато се чувствуватъ голѣмитѣ пакости отъ оголването на баритѣ. Но тукъ въпросътъ не е за наказанията, които се налагатъ споредъ закона за горитѣ; въпросътъ е за една особена практика, възприета отъ известни лесничества, въ това число и Видинското лесничество, които, като забравятъ постановленията на закона за горитѣ — чл. 90, алинея втора специално, споредъ която алинея цената на дървения материалъ се опредѣля споредъ цената му на най-близкия пазаръ, отъ който се изваждатъ всичкитѣ разности, необходими, за да бѣде докаранъ материалътъ на пазара отъ гората — за случаи, когато ще се налага наказание за извършено нарушение, опредѣлятъ друга, произволна цена, и, като така, издаватъ се постановления за суми, несъответствуващи на ония, които би трѣбвало да фигуриратъ въ постановлението, ако се прилагае ясното постановление на закона.

Когато нарушителитѣ отиватъ въ сѣдилищата, много пѣти тѣ успѣватъ да поправятъ тази неправда и този произволъ на горската администрация; разбира се, че и въ сѣдилищата не всѣкога успѣватъ да направятъ това, защото много сѣдилища считатъ, че щомъ като тарифитѣ, съставени отъ лесничеството, сѣмъ утвърдени отъ министерството, тѣ ще трѣбва да се прилагатъ такива, каквито сѣмъ, па макаръ споредъ закона да има грѣшка при съставянето имъ. Но както и да е, въ сѣдилищата все пакъ може да се получи правилно разрешение на въпроса. Обаче много нарушители не обжжватъ постановленията и последнитѣ оставатъ въ сила тѣмъ, както сѣ издадени отъ лесничествата.

Азъ смѣтамъ, че въ бѣдеще не бива да се допуска този произволъ — да се събиратъ отъ нарушителитѣ глоби въ такъвъ размѣръ. Затова отпразнихъ питане къмъ г. министра на земедѣлното и държавнитѣ имоти и го моля да отговори преди всичко: известно ли му е по какъвъ начинъ се приготвяватъ тарифитѣ въ нѣкои лесничества? Защото ясно е, г. г. народни представители, министрътъ не всѣкога може да съзре всички тънкости и подробности по прилагането на закона, които не сѣмъ въпросъ на политика, а сѣмъ едни технически подробности. И второ, като ги е узналъ — защото тѣ фактически съществуватъ — какво мисли да направи, за да се премахне този произволъ въ лесничеството?

Това интересува почти цѣлото население, защото навсѣкъде у насъ има граждани, които поднадатъ подъ наказанията на този законъ и иматъ интересъ законътъ да се прилага така, както е създаденъ; а той е достатъчно строгъ за всички нарушения, за да може да се осъществи желанието и на правителството, и на Народното събрание, и на народа, ако щете, горитѣ да се пазятъ отъ изсичане и да се възстановяватъ тамъ, където могатъ да се възстановяватъ.

Другиятъ въпросъ, който повдигамъ, е за излаза на селския добитѣкъ въ Видинския край, за да може добитѣкъ да излиза, да се храни, да се разходи изъ мерата и да подиша въздухъ. Най-сетне политиката на Министер-

ството на земедѣлното може да бѣде, щото добитѣкъ да се храни и съ продукти, добити отъ изкуствени ливади или отъ ниви; но има нужда да се остави единъ поясъ селска мера около селото, въ който поясъ да може нѣколко овце или една свиня, една крава или двата вола, които сѣмъ необходимостъ за всѣко селско стопанство, да излизатъ на открито. Защото иначе, г. г. народни представители — ако селата се лишатъ отъ излазъ — ще бѣде невъзможно семействата въ селата да иматъ по една-две овци, които сѣмъ необходими за всѣко селско стопанство, за да може децата да иматъ млѣко и стопанството да има малко вѣлна, за да може да се приготви най-необходимото облѣкло за членоветѣ на семейството; иначе селското стопанство не ще може да отхрани една свиня, за да може то да засили своята храна — която е повечето вегетарианска — съ месни продукти; защото зимно време, освенъ вегетарианска храна, която е обикновената храна на нашето селско население, то трѣбва да има месо и сланина.

Понеже въ Видинската околия почти по-голѣмата частъ отъ селата — да не кажа всички села — сѣмъ дошли до положението да нѣматъ пѣти свободна земя около къщата си за излазъ, азъ питамъ г. министра на земедѣлното, който има и задачата да бди за интереситѣ на селското стопанство и да го предпазва даже отъ пожеланията или отъ полъзновенията на други ведомства да го лишатъ отъ тоя поясъ селска мера: какво мисли той да направи, за да може да възстанови въ тия села излаза за селския добитѣкъ? Желанието ми е г. министрътъ да може да успокои съ отговора си всички ония селски стопани, да видятъ тѣ, че Министерството на земедѣлното наистина проявява особени грижи за развитието и поминѣка на нашето селско стопанство.

Председателъ: Има думата г. министрътъ на земедѣлното и държавнитѣ имоти.

Министръ Г. Василевъ: Г. г. народни представители! Питането на моя приятелъ г. Пѣдаревъ има два пункта. Първиятъ е относно закона за горитѣ, въ връзка съ едно разпореждане на единъ лесничей въ Видинско, направено преди три години — презъ пролѣтѣта на 1928 г. Лесничейтъ въ Видинъ помислилъ, че ако наложи едни постоянни тарифи за редовна експлоатация и други специални тарифи — и то въ много по-голѣмъ размѣръ за случаи, когато материалитѣ сѣмъ сѣчени безъ разрешение или вънъ отъ сѣчницата, по този начинъ ще може да ограничи нарушенията на закона за горитѣ. Действително, тая наредба, издадена отъ единъ чиновникъ преди три години въ Видинъ, е свършено незаконна, несправедлива, нецелесъобразна. На друго мѣсто подобни наредби нѣма издадени.

Тая наредба известно време е била прилагана и за констатиранитѣ нарушения сѣмъ били опредѣляни глоби, съобразно тая специална тарифа, три-четири пѣти по-голѣми, отколкото обикновенитѣ тарифи. Отъ сведенията, които имамъ въ Министерството на земедѣлното, сѣдилищата впоследствие сѣмъ отмѣнявали тая наредба, защото сѣмъ смѣтали, че тя е незаконна; и действително, тя е незаконна. Въ Министерството на земедѣлното тая наредба е била трѣпна до преди 8—9 месеца. Азъ я отмѣнихъ наскоро следъ като поехъ управлението на Министерството на земедѣлното; отъ тогава тя не съществува.

Подобна наредба не бихъ допусналъ никъде по простото съображение, че е незаконна. На ония, които сѣмъ отишли до сѣдъ, сѣдилищата сѣмъ имъ дали правото; но ония, които не сѣмъ отишли до сѣдъ, сѣмъ пострадали. Доколкото зависи отъ мене, азъ сѣмъ готовъ да дамъ нареждане финансовитѣ власти да не прекаляватъ, а да събиратъ глобитѣ за евентуалнитѣ нарушения въ законния размѣръ, защото не може държавата да събира глоби въ незаконенъ размѣръ, когато законътъ постановява друго-яче.

Следователно — по този пунктъ нѣма какво повече да говоря — станало е едно недоразумение, като е издадена една лоша наредба — навѣрно поради недоглеждане, не е имало достатъченъ контролъ — но тая грѣшка е поправена още презъ октомврий миналата година.

Вториятъ пунктъ отъ питането се отнася за селото Гърци и за други села въ България, които сѣмъ като него. Действително, на много мѣста въ България селата, въ желанието си да си създадатъ всевъзможни фондове — било за целитѣ на Министерството на земедѣлното, било за целитѣ на Министерството на народното просвѣщение, или за други общински или обществени цели — твърде щедро сѣмъ раздавали отъ своитѣ мери голѣми части, за да получатъ известни доходи. Въ това надпреварване за раздаване на меритѣ за обществени цели много села — мога да кажа вече единъ процентъ отъ 5—10% — сѣмъ заплашени

въ скоро време да останат безъ излазъ; селата ставатъ блокирани отъ работна земя, безъ да може вече скотовъдството да се развива.

Случаятъ съ селото Гърци стои така. Преди нѣколко месеца действително идваха отъ с. Гърци на два пъти делегации съ искане да ги подпомогне Министерството на земледѣлието. Касае се за разпадени земи отъ самото село за училищни фондове. Селото иска отъ Министерството на земледѣлието да подкрепи искането му предъ Министерството на народното просвѣщение, последното да му върне известна частъ отъ даденитѣ земи по тия съображения, които сж, действително, полезни и уважими съображения — че вече добитѣкъ на с. Гърци не може да се движи, не може да се разходи; а ние знаемъ, че добитѣкъ, вързанъ само на ясли, въ България особено, не може да напредва, не може да се развива. Това е една рана, която азъ констатирахъ и на други мѣста. Само преди две нѣдѣли едно село отъ Харманлийско ми се оплаква, че при опредѣлянето на горския обектъ на селото чисто и просто е била блокирана и частъ отъ излаза, единствениятъ излазъ на селото, и е била дадена на съседното село за негови цели. Азъ разпоредихъ да се направи една анкета, изпратихъ единъ висшъ чиновникъ отъ министерството съ заповѣдъ да намѣри едно практическо разрешение — не да се отърве съ единъ рапортъ и да ме успокои, че е проверилъ всичко, но да намѣри едно практическо разрешение, т. е. да намѣри мѣсто, където добитѣкъ на селото да отива на паша или на разходка. Това разрешение се намѣри и двете села сега сж доволни. Селото Гърци може да бѣде задоволено, ако действително Министерството на просвѣтатата се съгласи да намалимъ до известенъ размѣръ училищнитѣ имоти. Азъ нѣмамъ нищо противъ да съдействувамъ за тази цель, защото въ дадения случай тя е добра цель. Азъ не съмъ противъ училищнитѣ имоти — напротивъ, защитавамъ ги много горещо, много откровенно, тѣ сж абсолютно необходими — но ще трѣбва да правимъ всѣко нѣщо съ мѣрка и съ огледъ на мѣстнитѣ условия. Ако за едно село отдѣлянето на нѣколко декара за училищенъ имотъ може да донесе катастрофа, катастрофа за скотовъдството му, безспорно, че ще трѣбва да намѣримъ срѣдства за разрешение на тоя въпросъ по другъ начинъ. Ако друго едно село има достатъчно имоти и училището му има достатъчно срѣдства, за да се издържа, трѣбва да насърчимъ училището да получи повече училищни имоти. Това, обаче, сж практически въпроси, и вие разбирате, че не може да има единъ общъ принципъ, едно общо разрешение за всички села. Въ това отношение съмъ напълно съгласенъ съ г. Пждаревъ, че Министерството на земледѣлието има задължението да бди и подпомага, щото българскитѣ села да не останатъ безъ излазъ.

Г. г. народни представители! Ползувамъ се отъ случая да ви повтора отново, че съмъ констатирахъ многократно, какво въ България има чиновници, които сж убедени, може би искрено, а може би просто по невежество, че гората въ България трѣбва да бѣде изолирана, да нѣма никакъвъ животъ въ нея, да нѣма кѣщи за туристи, защото туриститѣ щѣли да подпалятъ гората, да нѣма пѣть, за да не може никой да влѣзе вътре да прави контрабанди, да нѣма гатери, да нѣма абсолютно нищо, а да има само единъ лесничей и само гора. Има сѣщо лесничей, които смѣтатъ, че е несъвѣстно да има въ една страна и гора и овца, и гора и коза. Тази гѣвкавост — да запазишъ гората и да създадешъ скотовъдство — у насъ не съществува. Ще трѣбва тепърва да се приспособимъ къмъ това решение, което е изъ цѣла Европа. Въ Европа има и гори, има и скотовъдство. Грижата у насъ не е била, какъ да съобразимъ, а е била да се очистимъ отъ едното, за да остане другото. А и гора, която остане сама, тя не е по-добра. Гората е по-добра, когато въ нея има животъ. Въ гората трѣбва да има култура, въ гората трѣбва да има постройки, въ гората трѣбва да има живи хора, защото животъ хора я запазватъ по-добре, отколкото ако тя е сама.

Въ туй тношение има да правимъ още много нѣщо. Азъ се натъкнахъ на въпроси, които ако ви ги кажа, просто ще се смѣете. Азъ се натъкнахъ на следния случай. Не искаха нѣкои мои чиновници, които сега не сж вече въ министерството, да се разреши на една група граждани да построятъ една кѣжурка въ Витоша — хора познати, видни хора, на които азъ вмѣнихъ въ длъжностъ да запазятъ единъ теренъ и да го залесятъ. Тия чиновници не искаха да имъ се разреши, защото, казваха тѣ, като стѣпи човѣшки кракъ на Витоша, тя е въ опасност. — Каква опасностъ има? — „Нѣмаме възможностъ да контролираме. Шомъ има хора, не можемъ да контролираме“. — Ами че това сж видни хора, които ще направятъ една

кѣжурка тамъ, никаква друга собственостъ нѣма да иматъ и се задѣлжаватъ да залесяватъ и ще пазятъ гората. — „Не, казватъ, гора и туристи — не върви!“. Е добре, азъ ви заявявамъ, че цѣла Швейцария е туристически домъ. Нѣма гора въ Швейцария недостѣпна. И на най-голѣмитѣ върхове, и на глетчеритѣ има спасителни домове, има малки хотели, има кѣщи за преспиване, има туристически домове — всевъзможни постройки. Това нѣщо въ нашето горско ведомство не сж могли да го разбератъ. Азъ мисля, че започватъ да го разбиратъ, и ще ги принудятъ да го разбератъ, ако не желаятъ доброволно да го разбератъ.

Но тая грижа за горитѣ, както и грижата за меритѣ трѣбва да бѣде една обща грижа. Азъ ви заявявамъ, че по въпроса за скотовъдството въ България напълно съмъ съгласенъ, че трѣбва да се тури край на тая вавилония въ България — да се раздаватъ меритѣ до последния декаръ, защото тѣ ще трѣбватъ, а отъ друга страна ще трѣбва да вземемъ грижи за многобройния нашъ добитѣкъ, дребенъ и едъръ, защото за насъ той е действително едно грамадно богатство. Българското скотовъдство дава годишно доходъ надъ 7—8 милиарда, и затова ние трѣбва да го засилимъ, а не да го намаляваме. Засилването, обаче, на скотовъдството съвсемъ не изключва пазенето на гората.

Нѣма какво друго да отговоря на г. Пждарева, освенъ да заявя, че съмъ съгласенъ по принципъ да положимъ грижа за всичкитѣ български села да запазимъ частъ отъ мерата, която е необходима за добитѣка, за да служи като излазъ, като мѣсто за разходка на добитѣка. Тамъ, където нѣма налице това, трѣбва да вземемъ подходящи мѣрки, за да го създадемъ. Ако зависъ само отъ мене, азъ бихъ разрешилъ тоя въпросъ още днесъ, но има решения, минали презъ общински съвети, има издадени укази, и азъ нѣмамъ право да ги отменя.

Повече отъ това не мога да обещаю. Но признавамъ напълно справедливостта на това питане и нуждата, която трѣбва да бѣде удовлетворена.

Председателъ: Г. Пждаревъ! Имате думата, за да кажете доволенъ ли сте отъ отговора на г. министра.

Н. Пждаревъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ съмъ много доволенъ отъ декларацията на г. министра и се надѣвамъ, че той ще направи всичко възможно, за да приложи разбиранията си и по въпроса за горитѣ, и по въпроса за излаза и за меритѣ.

Ще подчертая само, че раздаването на части отъ мѣстнитѣ мери съвсемъ не става по доброволното желание на селянитѣ, а става по разни начини, които органитѣ на различнитѣ служби налагатъ, за да имъ наложатъ това разпарцелиране и разграбване на меритѣ. Ще моля г. министра специално за селата отъ Видинска околия да има това предъ видъ и по-скоро да направи всичко възможно.

Председателъ: Пристъпваме къмъ първата точка отъ дневния редъ — трето четене законопроекта за тълкувателенъ законъ на чл. 8 отъ закона за извършване на водопровода „Рила—София“.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта на трето четене.

Секретаръ В. Игнатовъ (д. сг): (Прочита законопроекта изцѣло, безъ измѣнение)

Председателъ: Моля, които приематъ на трето четене законопроекта за тълкувателенъ законъ на чл. 8 отъ закона за извършване на водопровода „Рила—София“, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж прил. Т. II, № 83)

Пристъпваме къмъ втората точка отъ дневния редъ — трето четене законопроекта за построяване и обзавеждане на институтъ за народно здраве въ София.

Моля г. докладчика да докладва законопроекта.

Докладчикъ Т. Кънчевъ (д. сг): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ поправката и прибавката, приети на второ четене)

Г. г. народни представители! Този законопроектъ снощи бѣ приетъ на второ четене. Днесъ ще трѣбва да го приемемъ на трето четене съ незначителнитѣ редакционни поправки, които се направиха, а именно: въ края на буква „а“ на чл. 6 думитѣ „вътрешнитѣ работи и народното здраве“ се замѣнятъ съ думата „финанситѣ“. Въ буква „б“ на същия членъ цифрата „100.000 л.“ се замѣнява съ „25.000 л.“ Последната дума „сѣдия“ на забележката къмъ същия членъ е погрѣшно отпечатана — става „сѣция“

Въ последния редъ на чл. 11 думи: „или поддържа-нето“ се заличаватъ.

Само това сѣ поправките.

Председателъ: Моля, които приематъ на трето четене законопроекта за построяване и обзавеждане на инсти-тута за народно здраве въ София, заедно съ доклад-ванитъ отъ г. докладчика поправки, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 84)

Пристъпваме къмъ точка трета отъ дневния редъ — трето четене на законопроекта за допълнение на закона за преотстъпване отъ районния земеделски кооперати-венъ синдикатъ „Общъ полемъ“ въ гр. Провадия върху държавата правото за експлоатация на вѣчни времена каменносолнитъ обекти, принадлежащи на сѣщия синди-катъ. (Д. в. 56, 13 юний 1930 г.)

Моля г. секретаря да прочете законопроекта на трето четене.

Секретаръ В. Игнатовъ (д. сг): (Прочита законопроекта изцѣло, безъ измѣнение)

Председателъ: Които приематъ на трето четене про-четения законопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка. Мно-зинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 85)

Точка четвърта се отлага.

Пристъпваме къмъ точка пета отъ дневния редъ — второ четене законопроекта за отстъпване отъ държавата на нѣкои общини находящитъ се въ землището имъ мине-рални извори.

Моля г. докладчика да го докладва.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете)

„ЗАКОНЪ“

за отстъпване отъ държавата на В-Търновската окръжна постоянна комисия и на нѣкои общини находящитъ се въ землищата имъ минерални извори.“

Председателъ: Които приематъ заглавието на законо-проекта така, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 1. Държавата отстъпва използването за вѣчни времена на следнитъ минерални извори:

- 1) минералнитъ извори, находящи се въ землището на с. Баня, Карловска околия, на общинитъ на с. Баня, Кар-ловско, и на гр. Карлово;
- 2) минералнитъ извори, находящи се въ землището на с. Желѣзница, Софийска околия, на общината на сѣщото село;
- 3) минералнитъ извори, находящи се при с. с. Сара-ново и М. Бѣлово, Татарпазарджишка околия, на об-щинитъ на сѣщитъ села;
- 4) минералнитъ извори, находящи се въ землището на с. Фотовище, край дѣсния брѣгъ на р. Канина, Невро-копска околия, на общината на гр. Неврокопъ;
- 5) минералнитъ извори, находящи се въ землището на с. Марикостиново, Св. Врачка околия, на общината на сѣ-щото село;
- 6) минералния изворъ „Вонеща вода“, находящъ се въ землището на колиби Вонеща вода (Цаневъ ханъ), Кара-джовска община, Дръновска околия, на В-Търновската окръжна постоянна комисия и
- 7) минералнитъ извори, находящи се въ землището на с. Маноя, Косарковска община, Дръновска околия, на Ко-сарковската община.“

Председателъ: Които приематъ чл. 1, както се до-кладва, заедно съ поправките, направени отъ комисията моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 2. Заинтересованитъ общини се задължаватъ въ единъ срокъ отъ 5 години, следъ влизането на настоящия законъ въ сила, да извършатъ следнитъ работи:

- а) да извършатъ хидрогеологическитъ и монтанистически изследвания и каптиране на минералнитъ извори, като възложатъ тия работи на специалисти, имащи право на свободна техническа практика въ страната;
- б) да отчуждятъ нуждитъ за каптирането, водопро-веждането, банитъ, парка, хотелитъ, охрана на изворитъ и пр. мѣста;

в) да построятъ рационални и отговарящи на условията, балнеологическитъ свойства и на предназначението на ми-нералната вода инсталации и съоръжения;

г) да построятъ необходимитъ хотели и пр.;

д) да започнатъ и по възможностъ завършатъ залеся-ването на отчужденитъ и др. мѣста около банитъ, капга-житъ, другитъ постройки и съоръжения, като създадатъ удобни за почивка и разходка паркове;

е) да снабдятъ по възможностъ банитъ, хотелитъ, пар-коветъ и пр. съ студена вода за пиене;

ж) тамъ, гдето е нужно, да организиратъ омнибусни или автомобилни съобщения съ банитъ, като пригодятъ за това всички околни пѣтища и да контролиратъ доброка-чествеността и ценитъ на храната и квартиритъ, както и съ специаленъ лѣкарь да извършватъ редовно балнеоло-гическитъ наблюдения и следятъ за личната и обществена хигиена на посетителитъ и курорта.

Изучванията въ връзка съ гореозначенитъ работи, както тѣ бждатъ установени отъ предвидената въ чл. 4 комисия, а сѣщо и приготвяването на планове и тѣх-ното езекутиране, трѣбва да се възложи на съответни специалисти-инженери и архитекти, имащи право на сво-бодна техническа практика въ страната, като самитъ пла-нове предварително се представятъ въ Министерството на търговията, промишлеността и труда — Отдѣление за минитъ, кариеритъ и минералнитъ води, за проучване и одобрение.“

Председателъ: Които приематъ чл. 2, както се до-кладва, заедно съ поправките, направени отъ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 3. Сѣщитъ общини се задължаватъ въ срокъ отъ една година, следъ влизането на настоящия законъ въ сила, да представятъ въ Министерството на търговията, промишлеността и труда доказателства, че сѣ си осигу-рили финансирането на изборенитъ въ предшестващия членъ строителни и благоустройствени работи съ следнитъ суми:

- а) гр. Карлово и с. Баня, Карловска околия, съ 6.000.000 л.;
- б) с. Желѣзница, Софийска околия, съ 5.000.000 л.;
- в) Неврокопската градска община за минералнитъ из-вори при с. Фотовище, съ 5.500.000 л.;
- г) с. Марикостиново, Св. Врачка околия, съ 3.500.000 л.;
- д) с. Сараново и М. Бѣлово, Т. Пазарджишка око-лия, съ 3.500.000 л.;
- е) В-Търновската окръжна постоянна комисия за ми-нералния изворъ „Вонеща вода“ при колиби Вонеща вода — Дръновска околия, съ 6.000.000 л. и
- ж) Косарковската община, Дръновска околия, съ 800.000 л.“

Председателъ: Които приематъ чл. 3, както се до-кладва, заедно съ поправките, направени отъ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 4. Следъ представянето на доказателствата, за които се говори въ горния членъ, министърътъ на търго-вията, промишлеността и труда назначава отдѣлно за всѣка баня една комисия, състояща се отъ представители на Министерството на търговията, промишлеността и труда и на заинтересованата община, която е длъжна най-късно въ тримесеченъ срокъ да изработи, въ кръга на предвиденитъ суми, една обща програма, установяваща вида на работитъ, които трѣбва да се извършатъ, както и срока, въ който тѣ трѣбва да бждатъ извършени.

Въ по-нататъшнитъ си работи общината е длъжна да се съобразява точно съ тая програма. Ако въ течение на ра-ботата се наложи известно отклонение отъ нея, то трѣбва да бжде разрешено по искане на заинтересованата община отъ Министерството на търговията, промишлеността и труда, следъ като се вземе мнението на комисията, изра-ботила плана.

Горнитъ разпорѣждания се отнасятъ за общинитъ и окръжнитъ постоянни комисии, на които сѣ отстъпени държавни минерални извори съ закона отъ 15 май 1930 г.“

Председателъ: Които приематъ чл. 4, както се до-кладва, заедно съ поправките, направени отъ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 5. Въ случай, че нѣкоя отъ заинтересованитъ об-щини или В-Търновската окръжна постоянна комисия не изпълни задълженията си по чл. чл. 2 и 3 отъ настоя-щия законъ, тя се лишава по административенъ редъ отъ

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 97.

даденото ѝ по настоящия законъ право на използване на минералните извори и губи въ полза на държавата, безъ право на каквито и да било претенции за вреди и загуби, собствеността на владенията върху всички извършени въ свързка съ това използване работи.

Същата санкция може да бъде наложена на дадена община или В.Търновската окръжна постоянна комисия въ случай, че тя не извърши определенитъ от комисията по чл. 4 работи въ посочения отъ същата срокъ.

Председателъ: Които приематъ чл. 5, както се доклада, заедно съ поправките, направени отъ комисията, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 6. За всичко непредвидено въ тоя законъ оставатъ въ сила законътъ за топлитъ и студени минерални извори, както и всички правилници, наредби, заповѣди и предписания на Министерството на търговията, промишлеността и труда — Отдѣление за минитъ и пр., въ връзка съ приложението на същия законъ.“

Председателъ: Които приематъ чл. 6, както се доклада, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г. г. народнитъ представители, които сѫ членове на бюджетарната комисия, да присъствуватъ на заседанието ѝ непосредствено следъ закриване заседанието на Народното събрание.

Присъждаме къмъ шеста точка отъ дневния редъ — първо четене на законопроекта за откупуване недвижимия имотъ, собственостъ на М. Теневъ, отъ гр. София, находящъ се въ землището на с. Баня, Софийско, за нуждитъ на държавната минерална баня и курортъ подъ същото име и при същото село.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ В. Игнатовъ (д. сг): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 126)

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Илия Януловъ.

И. Януловъ (с. д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Нашата парламентарна група се противопоставя на откупуването мѣстото на Михаилъ Теневъ въ с. Баня, възъ основа на следнитъ съображения.

На първо мѣсто ние смѣтаме, че държавата сега се намира въ едно голѣмо бюджетно, финансово стѣснение и, следователно, неумѣстно е да се даватъ близо 9 милиона лева за откупуването на мѣстото въ Баня за построяване на паркъ, на курсалонъ, на хотели и пр. Смѣтаме, че това наше най-първо съображение е много сериозно, заради туй, защото то е не само едно възражение по сѣщество, т. е. че ние не разполагаме засега съ нащитнитъ срѣдства, но и формално въ закона за бюджета, отчетността и предприятията е казано, че не може да се прави абсолютно никакъвъ разходъ, безъ да се посочи съ какво ще се покрие този разходъ. Въ законопроекта ние посочваме, че този разходъ ще се покрие съ редовния бюджетъ на Министерството на търговията за 1931/1932 г.

Е, г. г. народни представители, ние гласувахме този бюджетъ и ние знаете, че такава сума не сме предвидили. Ние не можемъ и да предвидимъ, защото се направиха съкращения за много по-важни и по-сѣществени работи отколкото да се правятъ откупвания отъ този родъ. Второто ни възражение е това, че цената, която се посочва за откупуването на този имотъ, е твърде висока. Висока е, г. г. народни представители, заради туй, защото въ преговоритъ отъ 1925 г., дотолкова, доколкото ние разполагаме съ цифри по тоя въпросъ, ставало е дума за 5.281.000 л., ставало е дума за 6.000.000 л., но да се стигне до 8.678.000 л. това не е било въ намѣренията на българската държава, и само въ края на краищата Министерскиятъ съветъ е отстъпилъ на протокола на една специална комисия за тази сума.

Министъръ Г. Т. Данаиловъ: И сега ако се отложи откупуването и купите имота подиръ две години, нѣма да го купите за 8.678.000 л., а ще го купите може би за 16.000.000 л. Аслъ така е вървѣло; по тая причина е достигната тази цифра — защото сме отлагали откупуването отъ страхъ да не дадемъ толкова пари за единъ такъвъ имотъ.

И. Януловъ (с. д): Не се знае.

Министъръ Г. Т. Данаиловъ: Вие ще бъдете свидетелъ. Азъ желая да бъдете народенъ представителъ пакъ, за да видите какъ ще гласувате, или, най-малко, ще търпите това, защото ценитъ на тѣзи имоти растатъ.

И. Януловъ (с. д): Въ продължение на 5 години, отъ 1925 г. досега, бившиятъ министъръ Теневъ си стои все на тази висока цена.

Министъръ Г. Т. Данаиловъ: Той не желае да го продаде.

И. Януловъ (с. д): Въ първо време му е предлагана една цена. Той е искалъ по-висока цена. — Тѣй че въ продължение на 5 години ние нѣмаме отъ страна на продавача едно увеличение на цената, а имаме една готовност за намаление на цената. Напротивъ, въ продължение на 5 години ние имаме едно увеличение въ предлаганата цена отъ страна на Министерския съветъ.

Трето едно съображение, г. г. народни представители. Миналата година същиятъ законопроектъ презъ м. мартъ бѣше внесенъ въ Народното събрание за същата цена. Въ комисията, при присъствието на началника на минитъ, се занимахме съ този въпросъ. Намѣрихме маса дефекти въ цѣлата тази сдѣлка, и въпросътъ се изостави за известно време за събиране на нови данни и пр. Азъ предполагамъ, че въ продължение на една година тѣзи нови данни, проверки и пр. биха дали, най-малкото, измѣнение въ законопроекта. Но азъ ви нося законопроекта отъ миналата година, нося ви законопроекта и отъ тази година — измѣнение въ цената не виждамъ, измѣнение въ текста има много малко, но то е формално и свършено не се касае до сѣщината на този договоръ. Следователно, въ продължение на цѣла една година ние не виждаме направена нито една стѣпка напредъ освенъ настоявания да се свърши този въпросъ и сега тѣзи настоявания идватъ съ новъ законопроектъ въ същата смисълъ.

Е добре, г. г. народни представители, въ продължение на тази година има спадане на ценитъ, както на празнитъ мѣста, така и на тѣзи на зданията. Безъ съмнение, че точни статистики сега не могатъ да се дадатъ, но справете се съ търговската камара въ София, справете се съ нотариата въ София, справете се съ всички, които се занимаватъ съ покупко-продажби — а между насъ има 105 души юристи, маса адвокати — и вие ще видите, смѣтамъ го това за ноторно, че има спадане въ ценитъ на недвижимитъ имоти, особено въ ценитъ на непокрытитъ имоти. Специално въ ценитъ на мѣстата има спадане по две причини: едно, защото има общо спадане и, второ, защото тѣ се взематъ обикновено за строежъ, а такъвъ строежъ, вследствие на паричното стѣснение, сега е невъзможенъ. За Бога, азъ бихъ попиталъ нашия продавачъ, не взема ли той предъ видъ това голѣмо намаление въ ценитъ на непокрытитъ имоти и не мисли ли той въ това отношение да направи на министерството едно ново предложение?

Н. Пждаревъ (д. сг): Продавачътъ го нѣма тукъ, за да го питате не мисли ли да иска по-малко.

И. Януловъ (с. д): Е да, то е обикновено така, за много работи Вие схващате, че ние говоримъ отъ тая трибуна истината, за много работи Вие се солидаризирате съ насъ напълно, а като дойде до гласуване — всички ще си млъкнатъ, ще се гласува, ще отиде въпросътъ въ комисията и ще се свърши.

Но има и едно четвърто съображение. Законенъ ли е начинътъ за откупуването на това мѣсто, въ тая форма законопроекта? Г. г. народни представители! Ние имаме специаленъ законъ за отчуждаване на имоти въ полза на държавата. Защо не се приложи този законъ? Въ мотивитъ както на законопроекта отъ м. мартъ миналата година, така и на законопроекта отъ м. мартъ т. г., е казано, че ако отчуждаването стане по закона за отчуждаване имоти въ полза на държавата, ще трѣбва да се назначаватъ комисии за тая целъ, ще трѣбва да се назначаватъ вещи лица и пр. И понеже, ще се назначаватъ вещи лица и пр. — затова се измѣня начинътъ. Азъ не знамъ, въ сѣщность, какво значи това „и прочее“. Въ най-добъръ смисълъ на думата азъ предполагамъ, че туй значи, че ще се назначаватъ комисии, а по този начинъ предполага се, че ще се достигне до една по-висока цена. Когато ние купуваме, а той продава единъ такъвъ имотъ и имате една оценка, тая оценка отива предъ сѣдилищата и тамъ става проверка на това, какво купувате и какво продавате.

Н. Пждарев (д. сг): Ами Вие знаете ли оценката на съдилищата за пернишките отчуждавания? Одесоториха целата!

И. Янулов (с. д): То е заради туй, защото там е възможно да не сѣ вземали своевременно мѣрки, да не е имало всичките оспорвания и пр. и пр. и най-накрая, безъ съмнение, се е стигнало до едно лошо положение. Тамъ сѣмъ напълно съгласенъ сѣ Васѣ. Но азъ ви казвамъ следното: станаха отчуждавания на много имоти. Обикновено оплакването на селяните и на гражданите въ министерството на професоръ Дананловъ е, че не сѣ имъ заплатили напълно цените. Всичките оплаквания ставатъ за това, че обикновено по закона за отчуждаване на имотите за обществена полза не става напълно изплащането на коствемата, на продажната цена; за това сѣ оплакванията въ това отношение и този законъ се смѣта за тежъкъ, смѣта се, че е единъ видъ на страната на държавата. Е, питамъ ви азъ, защо въ случая не сте се възползували отъ този законъ? Не вѣрвамъ да кажете: не, ние сѣ специаленъ законъ ще отчуждимъ имота на г. Тенева. Ващото г. Теневъ е бившъ министъръ, нашъ добъръ приятелъ, членъ тукъ, членъ тамъ, членъ еди-къде-си и пр. и пр., да не се впускамъ въ тая областъ! Но, г. г. народни представители, азъ намирамъ, че това е неправилно.

На пето мѣсто, г. г. народни представители, иде следното съображение: може ли въобще сега да става дума за използването на това мѣсто? Вие искате да го купите като суровъ имотъ. Е, г-да, вие имате бюджетъ, вие трѣбваше въ бюджета да предвидите едно перо. А ако вие смѣтахте, г. министри, че въ Вашия бюджетъ не можеше да се постави и това перо, имайте другъ бюджетъ, където можете да поставите това перо — бюджета за държавните дългове. Въ този бюджетъ се предвижда сѣщо така една сума за такива цели. Но Вие не предвидѣте специалната сума, ние не разисквахме по този въпросъ. Ако е въпросъ за закупуване на мѣстото, азъ се страхувамъ да не заприлича на Балтовия чифликъ. Защо ще стане едно закупуване? То става, за да бѣде използвано мѣстото. Съ каква целъ го закупуваме? За какво ще бѣде използвано? Въ законопроекта е казано, че се закупува за строежъ на курсалони, сѣ рулетката, сѣ зала за банкетите му, сѣ автомобили за разходка наоколо и пр. и пр., за построяване на хотели, за построяване на паркъ и т. н.

Г. г. народни представители! Г. министри! Азъ нѣма да въстана срещу това, Баня да стане единъ модеренъ курортъ сѣ хотелите му и пр. Бедното население ще търпи и курзали и всичко, и е длъжно да ги търпи.

Т. Стопковъ (д. сг): Бедното население нѣма да отиде на курортъ, ние сѣ тебе ще отидемъ.

И. Януловъ (с. д): Всичко това ще го търпи, за да получи известни приходи. Но, г-да, азъ ви питамъ: кога ще бѣде построено всичко това? Въ законопроекта е казано отъ кого ще бѣде строено — отъ българската държава. Но азъ питамъ, може ли българската държава сега да строи? Може ли тя сега да регламентира, сега да използва този имотъ, при това нейно стѣснено финансово положение, когато вие спорите за закупуването на единъ автомобилъ и го правите въпросъ на две хиляди събрания, когато тукъ сворите за единъ милионъ лева, когато закривате окръжни инспекции, когато закривате болници, когато намалявате заплатите отъ 1200 л. сѣ 10% и отъ тѣхъ после вземате и ергенски 10% и пр.? Въ този моментъ вие искате близо 9 милиона за единъ имотъ, който ще използвате за постройка на курзали, на хотели, паркове и т. н.! Азъ намирамъ, че това използване нѣма да стане, г. министри. Финансовата чека нѣма да ви даде срѣдства, защото и българскиятъ народъ не ще може да ви даде срѣдства за тая целъ. Следователно, закупениятъ имотъ ще стои тамъ като едно доказателство, че надъ голѣмите обществени интереси много пѣти се налагатъ интереси частни и пр.

Н. Кемилевъ (д. сг): „Свойски“ се казватъ на български.

И. Януловъ (с. д): На шесто мѣсто, г-да, азъ поддържамъ, че вие извършвате въ този моментъ въ Парламента една сдѣлка, на която нито знаемъ точно условията, нито, ако ги знаемъ, може да се съгласи нѣкой отъ васъ да ги приеме.

Най-после, има и едно формално съображение и сѣ него ще свърша. Въ законопроекта миналата година се даваше разрешение на респективното министерство да извърши покупко-продажбата, защото трѣбва да му се даде разрешение. И, когато се даде разрешение на министер-

ството да извърши покупко-продажбата, министерството като купувачъ ще прегледа всички планове, ще прегледа всички документи за собственостъ, ще прегледа всички спорни въпроси, ако има такива, и чакъ тогава ще се реши да купи. Сега вие правите едно измѣнение, което не може да бѣде случайно. Въ миналогодичния законопроектъ е казано „одобрява се да се купи“, а въ сегашния законопроектъ се казва „откупува се“. Председателятъ на Народното събрание ще предложи на васъ да гласувате: откупувате ли имота на г. Теневъ? Въ чл. I на разглеждания законопроектъ се казва: (Чете) „Откупува се за нуждите на държавната минерална баня и курортъ „Баня“ цѣлиятъ недвижимъ имотъ, собственостъ на Михаилъ Теневъ, отъ гр. София, находящъ се“ и пр. Миналата година бѣше казано по-сполучливо „откупува се отъ министерството“. А когато откупува министерството, то е друго.

Министъръ Д. Мишайковъ: Ще прибавимъ, г. Януловъ, думите „отъ министерството“.

И. Януловъ (с. д): Министерството е контрагентъ. Ние да гласуваме „купува се този имотъ“, това е неправилно. И азъ се радвамъ, че г. министърътъ на финансите иде, за да повтори първото си съображение (Министърътъ на финансите, който е до вратата, казва нѣщо) Можете и отъ тамъ да чуете. Дали, г. министри на финансите, можете да намѣрите 9.000.000 л., които ще гласуваме въ този моментъ за откупуване чифлика на г. Теневъ? Това искамъ да знамъ отъ г. министра на финансите. Сигурно той знае това.

Н. Кемилевъ (д. сг): Той не чува.

И. Януловъ (с. д): Той сѣ лѣвоте си уху чува. Казва ми се, че въпросътъ е миналъ презъ Министерския съветъ, следователно министърътъ на финансите знае. Министърътъ на финансите е длъженъ да ми обясни какъ ще може да стане покриването на този разходъ, когато е казано въ законопроекта, че това ще стане по бюджета на търговията, промишлеността и труда за 1931/1932 г., а ние този бюджетъ го гласувахме.

Най-последното ми, осмо възражение, е по-сѣщество, не по форма. Г. министърътъ каза, че ще се поправи текстътъ, че ще се каже, че се откупува имотътъ отъ министерството, за да може да се прегледатъ отъ него всички книжа.

Министъръ Д. Мишайковъ: Не! Кой Ви каза, че като е такъвъ текстътъ на законопроекта, нѣмате право да прегледате всички книжа? Членовете на комисията и всѣки народенъ представителъ иматъ право да прегледатъ въ всѣки моментъ всичките книжа, както по този въпросъ, така и по всички останали въпроси.

И. Януловъ (с. д): Осмото ми съображение е, че миналата година ние въ комисията прегледахме книгата и намѣрихме нѣкои работи, които правятъ невъзможно откупуването.

Министъръ Д. Мишайковъ: Тия работи не съществуватъ вече въ този законопроектъ.

И. Януловъ (с. д): Азъ питамъ г. министра: ликвидирани ли сѣ всички спорни въпроси, които ги имаше? Второ, можемъ ли да смѣтаме за удобно да откупи държавата това мѣсто, да го обърне въ паркъ и да останатъ вилите на г. Тенева въ това мѣсто? Като се прави това, не се постига обществената целъ, а г. Теневъ ще има една голѣма облага отъ парка, който ще се направи. По откупуването на това мѣсто азъ имамъ отъ миналата година една петиция. Сигурно тия хора, които сѣ дали тая петиция, щѣха да дадатъ и сега такава, но не сѣ предполатали, че така набързо ще се реши откупуването на това мѣсто — вчера се внесе законопроекта и днесъ се разглежда. Въ тая петиция фигуриратъ десетина имена. Въ нея се казва: „Не може да бѣде допуснато, щото въ този имотъ, който се откупува по хигиенически причини, най-ценната частъ да остане собственостъ на г. Теневъ и на неговите близки“. Доколко това е вѣрно, ще каже г. министърътъ. Най-напредъ г. Михаилъ Теневъ е предлагалъ и мѣстото, което е продавалъ на г. Благой Пѣйчевъ, и мѣстото, подарено на Софийското офицерско събрание. Следъ това казватъ, че една специална комисия била назначена отъ министерството. Тая комисия, състояща се отъ инспектори-дѣкари и компетентни лица, следъ дълги проучвания и измѣрвания била съставила нужната протоколъ, който своевременно е билъ предаденъ на същото

министерство. Въ този протоколъ, освенъ всички други подробни обяснения, изрично е било отбелязано, че Министерството на търговията трѣбва да откупи всецѣло имота на г. Михаилъ Тенева и на неговитѣ близки, защото иначе имотътъ, който ще откупи държавата, остава единъ видъ като едно допълнение на вилата на г. Тенева. Вилата на г. Тенева е на най-хубавото мѣсто и освенъ това ние му даваме 9.000.000 л. и ще дадемъ три пѣти по 9.000.000 л., за да направимъ единъ разкошенъ паркъ. Г-да! Ще се съгласите, че такава нѣщо въ чужбина не става. Ако искате да направите Банкя единъ модеренъ курортъ, преди всичко трѣбва да се поправятъ въ Банкя нуждитѣ, шосетата, съборенитѣ работи, да се премахне тая ужасна миризма, която може да зачуди нѣкой европеецъ, когато кажемъ, че е модеренъ курортъ; да се направятъ мостоветѣ, да се доведе вода, да се създадатъ елементарнитѣ хигиенически условия и тогава да мислите за курзалъ, за голѣмъ паркъ, за постройка на модерни хотели и пр. Сега имаме въ Банкя много хотели и голѣми кооперативни домове. Ако имате въ Банкя съборенъ мостъ, ако имате ужасна калъ, която не можете да преминете и да отидете до банята, ако нѣмате направени шосета, ако нѣмате вода, ако нѣмате елементарнитѣ хигиенически условия, вие не можете да пристъпите къмъ направата на паркъ и въ него на най-високо мѣсто да оставите вилата на г. Тенева.

Министъръ Д. Мишайковъ: Ще я съборимъ!

И. Януловъ (с. д): Не да я съборите. Нѣма да откупувате при това условие това мѣсто или ще откупите друго мѣсто.

Министъръ Д. Мишайковъ: Друго мѣсто нѣма.

И. Януловъ (с. д): Нали ставаше дума въ 1925 г. за откупуването на други мѣста? Обаче не ме интересува туй, дали може да се купи друго мѣсто или не може. Азъ признавамъ Вашата грижа за украсяване, за саниране на този курортъ и не я отказвамъ. Но азъ ви казвамъ, че ние ще имаме една извънредно голѣма финансова загуба; второ, че не е моментътъ сега да купуваме имота на г. Теневъ; трето, че не можемъ да го утилизираме, да го използваме, защото не разполагаме съ срѣдства: на г. министра на финанситѣ е мѣчно да отговори, откъде ще намѣри 9.000.000 л. за откупуването, а камо ли да намѣри следъ това срѣдства за използването на този имотъ; на четвърто мѣсто, имаме специаленъ законъ за отчуждаванията; и, на пето мѣсто, ние виждаме, че тази цена е твърде висока, първо, защото е била налице въ преговоритѣ една цена отъ 5.281.000 л. и, второ, защото имаме едно голѣмо спадане въ ценитѣ на мѣстата.

Ето защо, г. г. народни представители, азъ предлагамъ, първо, министерството да постѣпи по законния редъ, като използва закона за отчуждаване на частни имоти за държавни нужди, второ, да се съобрази съ изискванията на закона за бюджета, отчетността и предприятията и бюджета на Министерството на търговията и, трето, да знае точно какво купува и дали то отговаря на всички изисквания на хигиената и на благоустройството на с. Банкя.

Председателъ: Има думата г. министърътъ на търговията.

Министъръ Д. Мишайковъ: Г. г. народни представители! Въпросътъ за откупуване имота на г. Теневъ въ Банкя продължава отъ 1925 г. — единъ въпросъ, който е проученъ много внимателно отъ Министерството на търговията чрезъ съответнитѣ комисии. Миналата година бѣше внесенъ единъ законопроектъ, но понеже имаше неуяснени отношения между г. Теневъ и църковното настоятелство въ Банкя, законопроектътъ не можа да мине презъ Народното събрание и да стане законъ. Тази година, обаче, тая мѣчнотия, за която напомнимъ и г. Януловъ, не съществува повече. Спорнитѣ въпроси между г. Теневъ и църковното настоятелство въ Банкя сѣ изравнени.

Три сѣ въпроситѣ, на които трѣбва да се отговори: първо, трѣбва ли да се купи туй мѣсто, нужно ли е туй мѣсто за минералната баня въ с. Банкя; второ, каква е цената на това мѣсто; и, трето, откъде ще се взематъ срѣдствата, които ще бѣдатъ нужди, за да се заплати стойността на мѣстото.

По първия въпросъ, мене ми се струва, че нѣма споръ. Който е ходилъ въ Банкя и е виждалъ имота на г. Теневъ, е дошелъ до убеждението, че единственото правилно предназначение на този имотъ е, да бѣде присъединенъ къмъ парка на банята въ Банкя. Удобството на този имотъ

се състои въ това, че той може да бѣде използванъ за паркъ така, както е сега, безъ да се разходватъ значителни суми за неговото подобрене. Който познава Банкя, знае, че това мѣсто и сега представлява единъ паркъ. Г. Теневъ е положилъ грижи да култивира това мѣсто, да го облагороди. Така че ако държавата не разполага въ този моментъ съ срѣдства, за да направи единъ курсалонъ — който нѣма да бѣде кой знае какво нѣщо, но ще бѣде български курсалонъ — ние ще го направимъ тогава, когато ще имаме срѣдства. Нѣма нужда да правимъ ония работи, които се правятъ въ Мантонъ, въ Ница, където се събиратъ богаташи отъ цѣлия свѣтъ, но ще направимъ нѣщо скромно въ Банкя, та ония, които отиватъ да се лѣкуватъ, да се къпятъ, да могатъ да намѣрятъ храна и да могатъ да си починатъ, следъ като сѣ си направили банята. Та тия нѣща не сѣ луксъ, а сѣ необходима принадлежностъ на всѣка минерална баня. Тия нѣща, обаче, колкото и скромни да бѣдатъ, тѣ ще се направятъ отъ държавата сигурно тогава, когато тя ще разполага съ достатъчно срѣдства.

Г. Януловъ повдига въпросъ, защо не е приложенъ законътъ за отчуждаване на частни имоти за обществени нужди — вмѣсто да се купува този имотъ, да се отчужди. По този въпросъ въ Министерството на търговията съществува убеждението, че ако се приложи тоя законъ, много е по-голѣма въроятността да се получи по-висока цена за този имотъ, отколкото тая, която имаме сега. Това е причината, поради която министерството е трѣгнало по пѣтя на споразумението съ г. Теневъ. Цената, която е показана въ законопроектъ, се дължи на преговори, водени между Министерството на търговията, чрезъ една специална комисия, и г. Теневъ. Висока ли е тази цена? Ако вие раздѣлите тая сума на квадратнитѣ метри, ще получите по-малко отъ 30 л. на квадратенъ метъръ. Който знае цената на мѣстата въ Банкя, има представа дали е висока тая цена или не. Но, г. г. народни представители, ние можемъ по въпроса за цената да направимъ по-продължителни дебати въ комисията, дето този законопроектъ може да бѣде разгледанъ най-подробно, следъ като мине тукъ на първо четене.

По въпроса за срѣдствата. Въ законопроектъ е предвидено, че една частъ отъ сумитѣ, необходими за заплащане стойността на този имотъ на г. Теневъ, трѣбва да се предвиди въ бюджета за финансовата 1931/1932 г. Това е постановено така, защото законопроектътъ е редактиранъ преди известно време, когато бюджетътъ на държавата още не бѣше гласуванъ на трето четене. Очевидно е, обаче, че днесъ това положение не отговаря на действителността, понеже бюджетътъ на държавата се прие на трето четене и ние нѣмаме възможностъ да предвидимъ въ бюджета за 1931/1932 финансова година нѣкаква сума за заплащане на частъ отъ стойността на този имотъ — поне въ бюджета за разходитѣ по Министерството на търговията, промишлеността и труда такава сума не съществува. Ние ще вземемъ предъ видъ и мнението на г. министра на финанситѣ и, ако има нѣкаква възможностъ, ще се направи нѣщо, ако не, ще се търси нѣкакъвъ другъ изходъ отъ това положение.

Азъ искамъ да забележа още и това, че този въпросъ трѣбва да бѣде най-после решенъ: той се протака отъ 5 години. Той трѣбва да бѣде решенъ, защото г. Теневъ очаква да види какво ще направи държавата, за да знае какво да прави съ своя имотъ. Неговото желание е този имотъ да го вземе държавата, да се присъедини къмъ парка на банята въ Банкя — и тогава да стане нѣщо хубаво. Иначе той е готовъ всѣки моментъ да продаде този имотъ другиму, било изцѣло — имаше даже единъ проектъ за едно дружество „Български курортъ“, което да купи това мѣсто и да го експлоатира по нѣкакъвъ начинъ — или да го продаде, следъ като го раздѣли на парцели. Така че на този въпросъ трѣбва да се даде известно решение, за да знае г. Теневъ, въ края на краищата, държавата ще вземе ли туй мѣсто или не и да знае какво да прави по-нататъкъ.

Що се отнася до петицията, която чете г. Януловъ, трѣбва да кажа, че такава петиция не ми е известна. Откъто съмъ министъръ на търговията, до мене такава петиция не е идвала, следователно азъ не съмъ ималъ възможностъ да я имамъ предъ видъ.

Прочее, азъ моля почитаемото Народно събрание да гласува този законопроектъ на първо четене и следъ това съмъ готовъ въ комисията да дамъ всички обяснения по въпроситѣ, които биха били поискани.

Д. Жостовъ (мак): Г. министре! Вѣрно ли е, че г. Теневъ е запазилъ за себе си най-хубавата частъ отъ този имотъ?

Министър Д. Мишайков: Не мога да Ви кажа в този момент — в комисията.

Д. Жостов (мак): Има ли някакъв план, какво ще купуваме?

Министър Д. Мишайков: В комисията ще разгледаме този въпрос.

Т. Стойков (д. сг): 290 декара е мястото — пада се по 30 л. метърът. Помножете 290 по 30 и ще получите 9.000.000 л.

Председателът: Ще гласуваме.

Които приемат на първо четене законопроекта за откупуване недвижимия имот, собственост на М. Тенев, от гр. София, находящ се в землището на с. Баня, Софийско, за нуждите на държавната минерална баня и курорт под същото име и при същото село, както се прочете, и да се изпрати в съответната комисия, моля, да вдигнат ръка.

И. Янулов (с. д): Явно меншество.

Отъ лъвицата: Меншество.

Д. Жостов (мак): Меншество е. (Глъчка)

Председателът: Моля, внимание, ще проверим!

Които приемат на първо четене законопроекта за откупуване недвижимия имот, собственост на М. Тенев, от гр. София, находящ се в землището на с. Баня, Софийско, за нуждите на държавната минерална баня и курорт под същото име и при същото село, както се прочете, и да се изпрати в съответната комисия, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Г. Петров (нац. л.) и друг отъ лъвицата: 20 души гласуват

Х. Баралиев (с. д): Вчера направихте същото за откупуване на една къща в Търново за 1.000.000 л., която не струва и 100.000 л. Това е грабеж! Може ли така да се ошети държавата?

К. Манолов (зан): 20 души гласуват.

И. Янулов (с. д): Нека се отбележи, че 20 души гласуват, а 60 души присъствуват.

Д. Жостов (мак): Не е вярно, че има болшинство! (Към сговористите) Какво си играят тук с вас! По заповед болшинство! Не е болшинство, ами малцинство!

П. Анастасов (с. д): Снощи 20 души присъствували гласуваха за откупуването на една къща в Търново за един милион лева, която не струва и 100.000 хиляди лева. Ами това е скандал! 20 души гласуват и сега. (Глъчка)

Председателът: (Звъни)

П. Анастасов (с. д): Това е ограбване на държавата. Срамота е. Ще има и държавен съд.

Председателът: Пристъпваме към четвъртата точка от дневния ред — трето четене законопроекта за увеличаване вносното мито на дървените материали.

Моля г. докладчика да докладва законопроекта.

Замъстник-докладчик Д. Бошняков (д. сг): (Прочита законопроекта изцяло, заедно с забележката, приета на второто четене)

Г-да! Финансовата комисия разгледа забележката, която беше предложена от народния представител г. Христо Стоянов при гласуване законопроекта на второто четене, направи известни поправки в нея и ви моли да я приемете в следната форма: (Чете)

„З а б е л е ж к а П. Увеличеното мито не се отнася също за облит дървета, които ще се внасят до края на 1931 г. по силата на сделки, сключени с договори, нотариално заверени преди 1 януарий 1930 г., при условие, че договорите ще бъдат представени в Министерството на финансите в 10-дневен срок от влизане в сила на настоящия закон. Общото количество на така внасяния материал не може да надвишава 10.000 куб. м. и разпределението става съразмерно между вносителите“. (Глъчка)

Председателът: Моля, които приемат на трето четене законопроекта за увеличаване вносното мито на дървените материали. . . (Глъчката продължава)

К. Манолов (зан): Г. председателю! Нищо не се чува, какво се докладва и какви измънения се правят в законопроекта.

Председателът: Моля, тишина, г-да. Съ основание се прави бележка, че нищо не се чува.

Г. докладчикът ще докладва втори път законопроекта.

Замъстник-докладчик Д. Бошняков (д. сг): При гласуването на законопроекта на второто четене г. Христо Стоянов направи предложение да се прибави една втора забележка в смисъл, че увеличението на вносното мито не засяга дървения материал, който ще се внесе по силата на сделки, сключени с нотариално заверени договори преди 1 януарий 1930 г. Когато се разискваше гук по тая забележка, намъри се, че може да се явят нъкои изнемади и заради това забележката се прати в комисията. Тази сутрин финансовата комисия се занима с предложената от г. Стоянов забележка и я прие по принцип. Направи се, обаче, ограничение по отношение количеството на материала — в нъкой случай не може да се внесат повече от 10.000 куб. м. Освен това, понеже се направи възражение, че може да се явят нъкои вносители с нотариално заверени договори, сключени преди 1 януарий 1930 г., задължиха се заинтересованите, в 10 дена срок от влизане на закона в сила да декларират договорите си в Министерството на финансите. След като стане това деклариране, ако има сключени договори за по-голямо количество от 10.000 куб. м., в Министерството на финансите ще разпределят това количество 10.000 куб. м. пропорционално между вносителите.

Това е, което се намъри в комисията за най-удобно, за да се прегради пътят за представяне на нъкои договори, сключени в Ромъния и заверени от нотариусите там, за грамадни количества дървен материал, с които би се ошетила държавата.

Това е измънението, което се направи от комисията в забележката, предложена от г. Стоянов.

Председателът: Има думата народният представител г. Калоян Манолов.

К. Манолов (зан): Искам да зная, какво количество материал е ангажирано по сключените договори. После, не чух дали сключените договори трябва да бъдат заверени пред нотариуси зад границата или пред нотариуси у нас.

Замъстник-докладчик Д. Бошняков (д. сг): Не е казано, къде трябва да бъдат заверени договорите.

К. Манолов (зан): Аз мисля, че трябва да бъде казано.

Министър В. Моллов: Количеството е ограничено.

Замъстник-докладчик Д. Бошняков (д. сг): Количеството, обаче, е ограничено. Понеже ставаше дума, че имало сключени договори по за 8, 9, 12 хиляди кубически метра, казахме, че повече от 10.000 куб. м. не могат да се внесат без увеличено мито.

К. Манолов (зан): Значи, ако има повече, не може да се внесе?

Замъстник-докладчик Д. Бошняков (д. сг): Да.

Председателът: Които приемат на трето четене законопроекта за увеличаване вносното мито на дървените материали така, както се докладва от г. докладчика, заедно с приетата от комисията втора забележка, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 86)

Пристъпваме към точка седма от дневния ред — първо четене законопроекта за измънение и допълнение на закона за продължение срока за доброволното изплащане на пръките данъци и пр.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретар Г. Павлов (д. сг): (Прочита законопроекта изцяло, заедно с мотивите към него — вж. прил. Т. I, № 127)

К. Манолов (зан): Г. г. народни представители! Съвместният законопроект се прави едно облекчение на данъкоплатците въ страната, като им се дава възможност без глоба да плащат своите данъци до 25 мартъ.

Р. Василев (д. сг): Сега до 31 май.

К. Манолов (зан): Обаче тукъ не се говори нищо за общинските берии. Азъ съмтамъ, че е умѣстно да се направи една корекция на законопроекта, като се направи облекчение въ събирането и на общинските берии безъ глоби до тая дата, защото и тѣ сж не по-малко тежки. Когато правимъ облекчение за събирането на другитѣ данъци, ако оставимъ да се събиратъ съ глоби общинските берии, съмтамъ, че ще извършимъ едно недобро дѣло. Азъ съмтамъ, че г. министърътъ на финансите ще възприеме моето предложение — до този срокъ да се събиратъ и общинските берии безъ глоба.

Р. Василев (д. сг): Тамъ има разни сервиси — електрическо освѣтление, водопроводъ и пр. — и не може.

Председателътъ: Ще се гласува.

К. Манолов (зан): Г. председателю! Азъ правя предложение.

Министъръ В. Молловъ: Сега сме при първо четене на законопроекта. Ще направите предложението си при второ четене.

Председателътъ: Които приематъ на първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение закона за продължение срока за доброволното изплащане на прѣжитѣ данъци и на чл. 14 отъ закона за закупуване и износъ на зърнени храни, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме къмъ точка осма отъ дневния редъ — **второ четене на законопроекта за допълнение закона за трудовитѣ земеделски стопанства.**

Моля г. докладчика да го докладва.

Докладчикъ д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Комисията направи нѣкои измѣнения въ законопроекта, които ще докладвамъ при съответнитѣ членове. (Чете)

„ЗАКОНЪ“)

за допълнение закона за трудовитѣ земеделски стопанства“.

Председателътъ: Които приематъ заглавието на законопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка: Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Комисията предвиди новъ параграфъ 1: (Чете)

„§ 1. Чл. 68 отъ закона се допълва, като се прибавятъ на края следнитѣ думи: „Счетоводната служба по сѣщия фондъ се изпълнява отъ единъ отъ инспекторитѣ въ отдѣлението за държавнитѣ имоти и вътрешно заселване“.

Председателътъ: Които приематъ § 1, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): (Чете)

„§ 2. Следъ чл. 90 отъ закона за трудовитѣ земеделски стопанства да се прибавятъ следнитѣ нови членове.

Чл. 91. Всички досегаши служби на Главната дирекция за трудови земеделски стопанства преминаватъ къмъ отдѣлението за държавнитѣ имоти и вътрешно заселване при Министерството на земеделството и държавнитѣ имоти.

Правата на главния директоръ на трудовитѣ земеделски стопанства се възлагатъ на началника на отдѣлението за държавнитѣ имоти и вътрешно заселване.

Чл. 92. Поменатиятъ въ чл. 42 отъ сѣщия законъ съставъ на съвета се състои отъ: началника на отдѣлението за държавнитѣ имоти и вътрешно заселване, главнитѣ инспектори при сѣщото отдѣление, юрисконсулта, началника на отдѣлението за земеделството и комасацията и началника на бюджетно-контролното отдѣление при Министерството на земеделството и държавнитѣ имоти.

Чл. 93. Недовършената техническа работа се извършва отъ окръжнитѣ планоснимачни бюра подъ ръководството на органитѣ по прилагане настоящия законъ.

Нуждитѣ суми за техническитѣ бригади сж за сметка на заинтересованитѣ страни“.

Комисията направи следнитѣ измѣнения: въ чл. 91, въ първата алинея, следъ думата „стопанства“ прибави думитѣ „изключая службата събиране и закрѣгляване на земитѣ“.

Въ чл. 92, на края, следъ думитѣ „държавнитѣ имоти“ прибави думитѣ „и началника на отдѣлението за горитѣ“, като въ петия редъ замѣни думата „и“ съ запетая.

Комисията прибави и следнитѣ нови членове: (Чете)

„Чл. 94. Започнатитѣ комасации по закона за т. з. с. отъ бившата Главна дирекция за т. з. с. и отъ отдѣлението за водитѣ ще се завършатъ отъ отдѣлението за земеделство и комасации.

Чл. 95. Споровѣтъ по бонитиране и оценка на полскитѣ имоти при комасациитѣ се разрешаватъ окончателно и безапелационно отъ комисия въ съставъ: председателъ — членъ отъ респективния окръженъ сѣдъ и членове: инспекторъ-агрономъ, две вещи лица — земеделци-стопани, избрани отъ населението, и агрономъ-бонитаторъ.

Чл. 96. Последното обжалване на комасационния проекто-планъ става въ едномесеченъ срокъ отъ обявяването му при общинскитѣ управления предъ Главната сѣдебно-комасационна комисия при отдѣлението, която разрешава всички спорове по проекто-плана окончателно и безапелационно.

Комисията има съставъ: членъ отъ Върховния административенъ сѣдъ за председателъ и членове: юрисконсулта при Министерството на земеделството и държавнитѣ имоти и двама инспектори отъ службата.

Чл. 97. Ако при последното обжалване на проекто-плана поне 3/4 отъ мѣстнитѣ стопани, участвуващи въ комасацията, одобряватъ комасационния проектъ, той се утвърждава отъ министъра на земеделството и държавнитѣ имоти и се прилага на терена. Стопанитѣ се въвеждатъ въ владение на новитѣ комасирани парцели отъ общинския съветъ подъ ръководството на инспекторъ отъ отдѣлението.

Всѣки участникъ въ комасацията е длъженъ да приеме опредѣленитѣ му по плана комасирани парцели и да отстъпи своитѣ, влизащи въ комасацията.

Чл. 98. Оземляванитѣ инвалиди и други по чл. 18 отъ закона за пострадалитѣ отъ войнитѣ оформяватъ своитѣ оземлявания и се снабдяватъ съ нотариални актове отъ Дирекцията за т. з. с. срещу заплащане 30% отъ стойността на земитѣ и дворищата по емлячинитѣ оценки“.

Председателътъ: Има думата народниятъ представителъ г. Славчо Дръновски.

С. Дръновски (з): Г-да! Азъ бихъ молилъ въ чл. 97 вмѣсто, както е казано „повече отъ 3/4“, да стане „поне 3/4“, защото така въобще е прието навсѣкѣде.

Докладчикъ д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Съгласенъ съмъ.

Едно малко обяснение. Министерството на войната, отдѣление за подпомагане пострадалитѣ отъ войнитѣ, предложи оземляването на инвалидитѣ и на другитѣ пострадали отъ войнитѣ да стане срещу 30% отъ стойността на земитѣ, които получаватъ, като доходътъ, който ще се получи, се употребява за създаването на една бригада, която да довърши оземляването докрай — оформяването и снабдяването на оземленитѣ съ нотариални актове. Тази бригада ще се даде въ разположение на Министерството на земеделството и държавнитѣ имоти, отдѣление държавни имоти и вътрешно заселване. И ние вписахме този текстъ, че оформяването на оземляването и снабдяването хората съ нотариални актове ще стане за сметка на този доходъ отъ Министерството на земеделството.

Председателътъ: Които приематъ предложението на г. Славчо Дръновски, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Които приематъ § 2, както се докладва, съ току-що приетата поправка въ чл. 97, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме къмъ точка девета отъ дневния редъ — **второ четене на законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за измѣнение и допълнение на закона за продаване нѣкои държавни гори въ Станимашка околия отъ 1911 г., измѣнението и допълнението на сѣщия законъ отъ 5 февруарий 1923 г. и разширението му за Пашмаклийско съ законъ отъ 1 юний 1927 г.**

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 107.

Моля г. докладчика да го докладва.

Докладчикъ д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Като докладчикъ и отъ името на комисията дължа следниятъ обяснение по законопроекта.

Съ гласуването на тѣзи измѣнения се поправятъ редъ грѣшки и несправедливости, допуснати въ досегашнитъ закони, които уреждатъ тази материя.

Въ Пашмаклийско горитъ сѣ малки парчета, прошарени съ работна земя, владѣни отъ стотици притежатели. Голѣми комплекси гори никѣде не се срѣщатъ, освенъ „Иниглово“ и „Бахтерица“, които се владѣятъ отъ по стотина домакинства.

Понеже законътъ се разшири и за Пашмаклийско, трѣбваше границитъ на гората „Димчовица“ да се допълнятъ съ тѣзи, описани въ § 1, алинея трета на законопроекта, като и тази частъ отъ гората, влизаща въ тѣзи граници, се продаде на притежателитъ, на които презъ 1923 г. се продаде другата частъ отъ Станимашко. Съ алинея четвърта и пета отъ сѣщия параграфъ се възстановява една обществена справедливостъ.

Кооперативното ползуване отъ горитъ въ Пашмаклийско бѣше абсурдъ. То се премахна съ § 4, поради характера на горската собственостъ. Въ Станимашко, обаче, кооперациитъ се запазватъ. Горски комплекси, по-голѣми отъ 1.000 декара, могатъ да се стопанисватъ съгласно § 4 отъ законопроекта.

Като отмиѣняваме пунктъ 6 отъ закона отъ 1927 г. и разширяваме действието на закона за Държ-Деренско, прикрепваме родопското население къмъ тѣзи мѣста, което, обединѣло и изнемошѣло въ стопанския си животъ, служи като единственъ стражъ на българската територия край границата.

Комисията признава, че това сѣ държавни гори, които, за облекчение живота на родопското население държавата ги отстъпва на изгодни цени.

Съ тѣзи обяснения и въ името на обществения интересъ, който представлява този въпросъ, моля законопроектътъ да бѣде гласуванъ. (Чете)

„ЗАКОНЪ“)

за измѣнение и допълнение на закона за измѣнение и допълнение на закона за продаване нѣкои държавни гори въ Станимашка околия отъ 1911 г., измѣнението и допълнението на сѣщия законъ отъ 5 февруарий 1923 г. и разширението му за Пашмаклийско съ законъ отъ 1 юний 1927 г.“

Председателътъ: Които приематъ заглавието на законопроекта, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): (Чете)

„§ 1. Пунктъ 5, букви а и б на § 1 отъ закона, отъ 1927 г. се отмиѣняватъ.“

Горитъ „Иниглово“, съ граници: отъ мѣстността „Гьола“ източно отъ „Мурджовъ пожаръ“ на старата турско-българска граница, низъ Балийското дере до Деве-Борунското дере и низъ сѣщото до вливането му въ Бастерското дере. Отъ тукъ съ посока северо-западна по хребета презъ „Побитъ камъкъ“, „Равенъ Камъкъ“ до върха „Чилъ тепе“; отъ тукъ по старата турско-българска граница по „Капаклъ-бунаръ“ на първата точка „Гьола“, и „Бахтерица“, съ граници: отъ върха „Чилъ тепе“, съ посока юго-източна, по хребета презъ „Равни камъкъ“, „Побитъ камъкъ“, слиза въ мѣстността, гдето се събиратъ „Инигловото“ и „Балалийското“ дерета съ „Бастерското“, отъ тукъ до „Балабанъ Кюпрюсу“ и съ посока северо-източна по хребета презъ „Руснаковица“, „Честока“, „Ангеловата Каба“ до старата турско-българска граница и по сѣщата тая граница до първата точка „Чилъ тепе“ се подвеждатъ подъ постановленията на § 3 на закона отъ 1 юлий 1927 г.

Измѣнява се § 1, буква г отъ закона 1923 г., като гората „Димчовица“ се продава на сегашнитъ ѝ притежатели по цени, опредѣлени за съответната община, съ граници: отъ лѣкитъ надъ селото и презъ течението на дерето до „Карадерлийската тикла“ по сърта на сърповия гедикъ и по дерето до „Пералнитъ“, отъ тамъ по дерето до чатала „Люлката“ и отъ чатала по дерето до разваления „Бръзки Кьошкъ“ и по сърта (водораздѣла) „Кулъ гедикъ“, турски постъ, по сърта до „Жоркъма“ и отъ тамъ до първата точка.

Измѣнява се § 1 чл. 1 буква в отъ закона 1923 г., като гората „Пранговското“ се продава на Пранговската община по 2 л. златни на декаръ.

Отмиѣнява се § 1 чл. 1 пунктъ 3 буква г отъ закона 1923 г., като гората „Арпаджика“ се продава на старитъ ѝ йлакопритежатели по 2 л. златни на декаръ“.

Председателътъ: Които приематъ § 1, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): (Чете)

„§ 2. § 2 се измѣнява така:

Предметъ на горското стопанство за изброенитъ въ пунктове I, II, III, IV и VI на § 1 гори се опредѣля въ срокъ до края 1932 година.

На йлакопритежателитъ за отчужденитъ имъ права на паша и водопой се отстъпватъ въ зависимостъ отъ оценката на тѣзи имъ права отъ ййлачната комисия до 400 декара на домакинство гора или голини отъ кжсоветъ и ивицитъ отъ крайнината на гората, които ще останатъ вънъ отъ полигона при закрѣгляването, или отъ изключенитъ отъ предмета на горското стопанство гори, ако има такива“.

Председателътъ: Които приематъ § 2, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): (Чете)

„§ 3. Алинея I на § 4 се видоизмѣнява така:

Изплащането стойността на отстъпенитъ гори (петинки) се продължава до 1 януарий 1933 г.

Лихвата, опредѣлена въ ал. II за ненавременното плащане на петинкитъ, се намалява отъ 12% на 8%.

Алинея III остава въ сила, безъ измѣнението“.

Председателътъ: Които приематъ § 3, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): (Чете)

„§ 4. § 6 се измѣнява така:

Стопанисването на горитъ става въз основа на стопанскитъ планове, програми или годишни планове на задружни начала при общъ етажъ, като собственицитъ сами опредѣлятъ начина за разпредѣление на придобититъ блага.

Обаче гори, които съставляватъ самостоятелни комплекси, по-голѣми отъ 1.000 декара, се стопанисватъ само по стопански планове на кооперативни начала; гори съ пространство отъ 200 до 1.000 декари може да се стопанисватъ и по стопански програми; а гори по-малки отъ 200 декари, както и уединенитъ малки парчета гори, които не могатъ да се групиратъ въ една стопанска единица, може да се стопанисватъ и по годишни планове и то както задружно, тъй и единично“.

Председателътъ: Които приематъ § 4, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): (Чете)

„§ 5. § 7 се измѣнява така:

Подиръ думата „планове“ се прибавятъ и думитъ: „или програми“, а годината 1930 се замѣнява съ „1933“.

Председателътъ: Които приематъ § 5, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): (Чете)

„§ 6. Алинеи II и III (буква а и б) на § 9 се заличаватъ“.

Председателътъ: Които приематъ § 6, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): (Чете)

„§ 7. Снабдяването съ крепостни актове притежателитъ, на които по настоящия законъ се продаватъ гори, става отъ надлежния мирови сѣдия, като се представятъ:

а) удостоверение отъ надлежния лесничей, че е заплатена стойността на гората; и

б) копие-скица отъ плана на гората.

Продажбата се изповѣдва отъ съответния лесничей по пълномощие на министра на земледѣлието и държавнитъ имоти“.

Председателътъ: Които приематъ § 7, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 117.

Докладчикъ д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): (Чете)

„§ 8. Работните земи, находящи се въ границите на отстъпнените гори, които нѣматъ охранителенъ характеръ, оставатъ и въ бъдеще за такива, като стопанитѣ имъ се задължаватъ да ги ограничатъ отъ къмъ горитѣ съ трайни знаци“.

Председателъ: Които приематъ § 8, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): (Чете)

„§ 9. § § 3, 5, 8 и 10, 11 оставатъ безъ измѣнение“.

Председателъ: Които приематъ § 9, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): (Чете)

„§ 10. Измѣненията на настоящия законъ се отнасятъ и до п. VI отъ § 1 на закона отъ 1 юний 1927 г.“

Председателъ: Които приематъ § 10, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме къмъ разглеждане точка десета отъ дневния редъ — второ четене на законопроекта за спрощаване таксата „водно право“ на водните синдикати за напояване.

Моля г. докладчика да го докладва.

Докладчикъ д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): (Чете)

„ЗАКОНЪ“)

за спрощаване таксата „водно право“ на водните синдикати за напояване“.

Въ края на заглавието комисията прибави думитѣ „за напояване“.

Председателъ: Които приематъ заглавието на законопроекта, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 1. Спрощаватъ се на водните синдикати и членовѣ имъ всички суми, произходящи отъ такса „водно право“, които дължатъ къмъ съкровището за минали години, включително и 1930/1931 финансова година“.

Председателъ: Които приематъ чл. 1, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 2. Събранитѣ отъ членоветѣ на водните синдикати суми и невнесени въ фонда за културни мѣроприятия презъ минали години включително 1930/1931 финансова година отъ такса „водно право“ оставатъ като членска вноска на сѣщитѣ къмъ синдикатитѣ“.

Председателъ: Които приематъ чл. 2, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): (Чете)

„Чл. 3. Освобождаватъ се отъ такса „водно право“ воднитѣ синдикати и членоветѣ имъ за срокъ 15 години, считано отъ датата на основаването на синдиката“.

Председателъ: Които приематъ чл. 3, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме къмъ разглеждане на точка единадесета отъ дневния редъ — второ четене на законопроекта за предаване на Главната дирекция за настаняване бѣжанцитѣ 52.000 декара земи отъ пресушенитѣ държавни блатата въ Карабоазката низина.

Моля г. докладчика да го докладва.

Докладчикъ д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): (Чете)

„ЗАКОНЪ“)

за предаване на Главната дирекция за настаняване бѣжанцитѣ 52.000 декара земи отъ пресушенитѣ държавни блатата въ Карабоазката низина“.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Пенчевъ.

Г. Пенчевъ (с. д): Азъ предлагамъ предъ цифрата 52.000 да се прибави само едно „до“, да стане „до 52.000 декара земи“, понеже не сѣмъ точно 52.000. Ако отидете тамъ, ще видите, че сега има наводнени мѣста. Нека да не бждемъ категорични като кажемъ 52.000 декари земи, защото може да не бждатъ толкова.

Председателъ: Има думата г. министърътъ на земледѣлието.

Министъръ Г. Василевъ: Г. г. народни представители! Не се касае за „до 52.000“ декара земи, а точно за 52.000. Министерството на земледѣлието преди нѣколко години е поело ангажментъ предъ Дирекцията за настаняване на бѣжанцитѣ, респ. предъ комисаря на Обществото на народитѣ, г. Шаронъ, да предаде 52.000 декара отъ държавнитѣ земи, за да може отъ заемата за бѣжанцитѣ да се отдѣли една сума достатъчна, за да се пресуши Карабоазката низина. Семействата, които ще получатъ тия земи, сѣмъ установени. Цифрата е точно установена, не може да бжде помалка. Ние сме длъжни толкова да дадемъ.

Г. Пенчевъ (с. д): Ами ако нѣма толкова земя?

Министъръ Г. Василевъ: Има. И ще Ви докажа, че има. Кой мисли, че нѣма? Азъ ще ви обясня този въпросъ, защото го проучвахъ по-внимателно отъ всѣки другъ, тъй като сѣмъ длъженъ да отговарямъ за тази работа. Министерството на земледѣлието е уговорило. Земята я имаше, когато бѣше заляна съ вода, а когато държавата я пресуши, нѣма я! Защо я нѣма? Защото хора, които никой нѣтъ не сѣмъ стѣпвали въ тази вода, защото е държавно блато, започнаха да изваждатъ лъжливи свидетели, за да доказватъ, че това блато е тѣхна земя отъ 100 години насамъ. Съ лъжливи свидетели азъ не позволявамъ да се окупира държавна земя. Има извънредно точни технически измѣрвания, тъй щото нѣма никаква грѣшка. Въпросътъ е, къде сѣмъ скрити тия земи? Не се отнася до туй, че ги нѣма. Искатъ да ги взематъ селянитѣ наоколо. Ще имъ подпомогнемъ по всѣки начинъ, но не можемъ да позволимъ да ги взематъ. Следъ като е било държавно блато, установено отъ вѣкове, не можемъ да имъ позволимъ да твърдятъ, че иматъ отъ 100 години насамъ земя и сѣмъ се разхождали съ лодки изъ това блато. Отъ службата ми казаха: „Нѣма я тая земя“. Почудихъ се къде е. Намѣрихме я и я маркирахме — длъжни сме да предадемъ тоя обектъ. И ползувамъ се отъ случая да заявя на всеуслышание, че ако не бѣше старанието на г. Шаронъ, никогата земя нѣмаше да бжде отводнена, едно, поради липса на срѣдства и, друго, поради различнитѣ български мнения, че не си струвало труда да я отводнимъ. Шаронъ си постави за амбиция: ще ви дамъ пари, но при две условия — първо, да ми дадете известно число декари земи и, второ, да ги пресушите чрезъ трудовата повинность, да се свърши по-скоро, да нѣма разпривии съ предприемачи. Той настоя и стана това пресушване, което е образецъ на една културна и амелиоративна работа. Съ нѣкакви си 60 милиона лева ние получихме 173.000 декара. Само рѣпицата годишно дава една действително огромна сума въ приходъ на държавата. На много мѣста тамъ има две реколти. Земята е много добра, тѣста. Ще настанимъ бѣжанцитѣ и ще бждемъ доволни и селянитѣ наоколо. Нѣма да преследваме нито единъ селянинъ. Но срамота е, следъ като държавата има свой имотъ, да го остави на разграбване чрезъ обстоятелствени проверки по сѣдилищата. Земята е на държавата. Който има да спори, да намѣри начинъ да спори. А ние сме длъжни да дадемъ точно 52.000 декара земи, нито единъ декаръ по-малко. Азъ желая да изпълнимъ ангажмента, който сме поели. Земята е тамъ, и ще я дадемъ на бѣжанцитѣ. Ако нѣма да настанимъ толкова хора, останалата ще бжде пакъ на държавата. И затова нѣма да туримъ „до 52.000“, а ще туримъ точно 52.000. Струва ми се, че е ясно, и затова ще моля г. Пенчевъ да не настоява на предложението си.

Председателъ: Г. Пенчевъ! Поддържате ли предложението си?

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 109.

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 124.

Г. Пенчевъ (с. д): Да. Азъ предлагамъ да се каже „до 52.000“.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Борисъ Христовъ.

Б. Христовъ (д. сг): Г. министре! Върко е, че положението е действително такова, както го обяснявате Вие. Карабоазката низина се наводняваше само отъ едно блато, което е сега пресушено съ построената дига и по такъвъ начинъ сега тя представлява една плодородна долина. Това е така. Обаче въ последствие, както знаете, мина една комисия, която трѣбваше да определи границитѣ както на държавната земя, така и на тази на частнитѣ притежатели, били тѣ общини или частни стопани. Тая комисия действително прокара едни граници, които сѣ установени общо, чрезъ съответни линии. Следъ това, обаче, тази комисия е дала право на частнитѣ собственици — били тѣ общини или частни лица — да депозиратъ предъ Дирекцията на бѣжанцитѣ известни свои документи и да установятъ своитѣ права на собственостъ. И действително, такива документи за собственостъ, както отъ страна на много частни стопани, така сѣщо и отъ общини, сѣ вече депозирани въ Дирекцията на бѣжанцитѣ. Затова азъ питамъ: не е ли умѣстно да се направи една резерва въ законопроекта по отношение на тия депозирани документи, които, разбира се, представляватъ известна стойностъ и които до пресушването на блатото сѣ издадени на частни стопани или на общинитѣ? Въобще азъ питамъ: какво ще стане съ тѣзи документи, депозирани въ Дирекцията на бѣжанцитѣ и кой ще бѣде компетентенъ да разреши спороветѣ между частнитѣ стопани и самата дирекция; дали заинтересованитѣ хора ще трѣбва да се отнесатъ до сѣдилищата, дали този въпросъ ще бѣде разрешенъ отъ самата дирекция, или пъкъ на този въпросъ ще се тури край съ настоящия законопроектъ? Това е единъ важенъ въпросъ, който ще трѣбва да се разреши. Населението има безспорни права и то, което е работило повече отъ 40—50 години свои собствени имения тамъ, което е вложило трудъ, не може сега по единъ административенъ начинъ да бѣде изтикано отъ своята собственостъ. На тѣзи, които иматъ безспорни права, естествено е, че държавата трѣбва да имъ ги уважи или же, ако е нужно да се отчуждатъ тѣхнитѣ имоти, тѣ трѣбва да бѣдатъ обезщетени.

Така че азъ моля г. министра на заемедѣлието да ми отговори какво ще стане съ тѣзи спорове, повдигнати въ Дирекцията на бѣжанцитѣ съ специални заявления, подадени отъ самитѣ собственици, къмъ които заявления има приложени крепостни актове, издадени отъ мировитѣ сѣдии и отъ нотариуситѣ.

Министръ Г. Василевъ: Отъ коя дата, отъ преди пресушаването ли?

Б. Христовъ (д. сг): Да, отъ преди пресушаването.

Председателъ: Има думата г. министрътъ на земледѣлието и държавнитѣ имоти.

Министръ Г. Василевъ: Г. г. народни представители! Спорътъ е ясенъ и нѣма да има никакви лоши послѣдствения за така нареченитѣ собственици или претенденти да бѣдатъ собственици, нито за държавата. Държавата, когато е започнала пресушаването, е имала своитѣ измѣрвания. Земята, която ние тукъ даваме, е била за държавата винаги безспорно държавна земя, защото блатото е било държавно. Ако има нѣкой да прави споръ, нѣма азъ сега да го уча тукъ какъ се прави споръ. Само ви заявявамъ, че държавата най-добросъвестно е убедена, че това е неинъ имотъ. Ние не сме искали да вземемъ нито сантиментално чужда земя. Защо ще вземемъ да посѣгаме на частната собственостъ на едно село, на единъ селянинъ или на една община? Каква ще бѣде тази държава, която ще иска на своитѣ данѣкоплатки да имъ намалява имотитѣ? Но азъ казвамъ: по една или друга причина, когато селянитѣ видѣха не блатото, а земя, и то вече тлѣста земя, тогава тѣ започнаха да призоваватъ свидетели, започнаха да ангажирватъ адвокати, започнаха да искатъ обстоятелствени провѣрки и въобще започна една приятна работа за моитѣ колеги адвокати, които почнаха да въртятъ всевъзможни колелета и да правятъ процеси. Е добре, въ България има законъ за гражданското сѣдопроизводство, има маса други закони. Споредъ тѣхъ ще се оправи. Азъ представлявамъ тукъ държавнитѣ имоти и ви заявявамъ, че най-добросъвестно съмъ убеденъ отъ всички досегашни анкети, че това е държавенъ имотъ, който сега го даваме на Дирекцията на бѣжанцитѣ споредъ нашия ангажментъ, който е международенъ. На този ангажментъ

ще издържимъ до край. Ако държавата има нѣкаква вина, тя ще отговаря. Тя не се бои отъ своитѣ подданицы и данѣкоплатци. Тя е готова да отговаря, но моето убеждение, като министръ на държавнитѣ имоти, е, че ние имаме право, че тази земя е държавна и затова я даваме на Дирекцията на бѣжанцитѣ. Дирекцията на бѣжанцитѣ нѣма никакво право да разрешава въпроса за собственостъ. Дирекцията за бѣжанцитѣ има право да иска отъ насъ земята. Ние я намѣрихме и я даваме. А всичкитѣ тия въпроси ще се разрешатъ на друго мѣсто. Който иска да прави процеси, ще отиде въ сѣдилищата, а за разрешаването на въпроситѣ отъ административенъ характеръ има Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти. Смѣтамъ, прочее, че всичко е ясно. Земята е намѣрена, ще имъ се даде. И ще бѣдемъ щастливи донѣкога — пожелавамъ на всички да видятъ тази низина — когато ще видимъ тамъ нови села, когато ще видимъ богати рекоити и щастливи селяни.

Председателъ: Ще пристѣпимъ къмъ гласуване.

Има предложение отъ народния представителъ г. Пенчевъ съ следното съдържание: въ заглавието на законопроекта предъ цифрата „52.000 декара“ да се прибави думата „до“ и да стане „до 52.000 декара“. Съ това предложение г. министрътъ на земледѣлието не е съгласенъ.

Моля, които приематъ предложението на г. Пенчевъ, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Който приематъ заглавието на законопроекта, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): (Чете)

„Членъ единственъ. Предаватъ се на Главната дирекция за настаняване бѣжанцитѣ 52.000 декара земи отъ пресушенитѣ държавни блатата въ Карабоазката низина, при граници: отъ изтокъ границата започва отъ граничния камѣкъ III на хоризонталната кота 24, която е маркирана на терена съ трайни знаци, следва по този хоризонтъ до източната граница на фондовитѣ земи на с. Брѣстъ; върви по източната, северната и западна граници на сѣщитѣ фондови земи до камѣка № 1 отъ хоризонталната кота 24, маркирана сѣщо съ трайни знаци на терена; следва по хоризонталната кота 24 и достига до камѣка X; отъ тукъ границата върви по южната граница на Магурската общинска мера, по южнитѣ граници на Черчеланскитѣ фондови земи и по западната граница на фондовитѣ земи на с. Гулянчи.

За да получи предадената площъ правилни граници, чупкитѣ по хоризонталната кота 24 ще се изправятъ“.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Пенчевъ.

Г. Пенчевъ (с. д): Г. г. народни представители! Азъ влизамъ въ положението на г. министра на земледѣлието, тази земя, която е държавна и е измѣрена на 52.000 декара, да се даде на Дирекцията за бѣжанцитѣ, на която е обещана. Азъ съмъ най-голѣмиятъ противникъ да се вземе държавна земя отъ когото и да било, но затова пъкъ съмъ сѣщо така и противникъ държавата да вземе отъ когото и да било земя. И ако държавата или общинитѣ сѣ взели земя отъ нѣкои частни стопани, тя трѣбва да имъ се върне. Макаръ и едно парче земя да бѣде, тя не бива да се взема нито отъ богатия, нито отъ бедния, особено отъ бедния! Може би на г. министра работата е представена така, както току-що каза, но азъ твърдя друго. Азъ познавамъ тази низина отъ преди 10—15 години. Блатото наистина залива тѣзи мѣста, но подиръ това то се отлива, изсхва за два-три месеца тамъ пораста трева, която се коси. Тамъ има и частни ливади, и частни земи на отдѣлни стопани. Може би сѣ единъ-два-три декара, това не е важно. Въпросътъ е, че сѣ на частни лица.

В. Кусевъ (мак): Има сѣдилища за тия работи.

Г. Пенчевъ (с. д): Наистина, ако тия частни лица иматъ документи, тѣ могатъ да отидатъ въ сѣдъ, но ние не бива да лишаваме отъ правото на собственостъ тия хора, които иматъ документи и да имъ вземаме земята, сѣщо и на тия, които я владѣятъ по наследство.

Ето защо азъ правя едно много умѣстно предложение, споредъ което да се изключатъ земитѣ на частни собственици, които сѣ включени въ посоченитѣ граници. Ако нѣма такива земи, толкозъ по-добре, но азъ казвамъ, че има. Азъ моля и г. министра да приеме това предложение, защото то е за успокоение на самото население. Разбира се, азъ съмъ противъ грабежа, но ако има частни земи, нека ги повърнемъ на хората.

В. Кусевъ (мак): Излишно е, въ съдилищата да отидат!

Г. Пенчевъ (с. д): И недейте наострюва срещу тия бължаници още отъ сега мѣстнитѣ хора. Тѣзи, които отиватъ тамъ, сѫ български граждани, но и тѣзи, които сѫ тамъ, сѫ български граждани и не трѣбва да ги ошетяваме. Макаръ и единъ да пострада, това не трѣбва да се допуска. И не трѣбва да ги пращаме хората въ съдилищата.

Затуй моля да се тури една нова алинея: „Земитѣ, частна собственост, които сѫ включени въ горнитѣ граници, се изключватъ“.

(Председателското мѣсто заема подпредседателътъ А. Христовъ)

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата г. министърътъ на земледѣлието и държавнитѣ имоти.

Министъръ Г. Василевъ: Г. г. народни представители! Азъ слушамъ, че г. Пенчевъ говори като свидетел, който знае работата. Азъ зная скицата на инженеритѣ преди пресушаването кѣде е котата на високитѣ води и на низкитѣ води и пр. Ние сме получили земя 185 хиляди декара. Естествено е, че цѣлата не е държавна; тамъ има и обществени земи, има и частни земи, има и мери. Но това, което азъ искамъ да се даде на Дирекцията за настаняването на бължаницитѣ, е само държавна земя и това е установено. Азъ бѣхъ тамъ миналата година къмъ м. августъ и посетихъ с Магура и други голѣми села, които сѫ населени почти съ ромѣни. Въ всѣки случай за менъ нѣма значение отъ каква народност сѫ селянитѣ. И българи да бѣха на тѣзи мѣста, щѣхъ да постѣпя по сѣщия начинъ. Не можемъ да насърждаваме нѣколко души адвокати отъ Никополъ да обърнатъ държавнитѣ земи на частни съ лъжливи свидетели. Отде знаете, че въ тия 185 хиляди декара има частни земи? Не знаете. А азъ знамъ и съмъ провѣрвалъ нѣколко пѣти. Азъ Ви увѣрявамъ, че тѣй, както сѫ означени границитѣ на блатото преди пресушаването, 52 хиляди декара държавна земя е много малко и тя е сигурно държавна земя. Всичката работа е, че има хора тамъ, които не желаятъ да видятъ преселницитѣ, изгонени отъ Добруджа, Тракия и Македония. А ние имаме дългъ и трѣбва да се погрижимъ за тѣхъ.

Г. Пенчевъ (с. д): Не съмъ противъ да се погрижимъ за тѣхъ.

Министъръ Г. Василевъ: Не сте противъ, но това предложение, което правите, е единъ усулъ недопустимъ и азъ не мога да го приема. Частната собственостъ я уважавамъ, както Васъ, г. Пенчевъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: Г-да! Има предложение отъ г. Пенчевъ, въ смисълъ, „земитѣ, частна собственост, които се включватъ въ тия граници, се изключватъ“.

Моля, които приематъ това предложение, съ което г. министърътъ не е съгласенъ, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Моля, които приематъ членъ единственъ, както се докладва, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме къмъ точка 14 отъ дневния редъ — второ четене законопроекта за ревизиране договоритѣ за наемъ на фондовитѣ земи и пр.

Моля г. докладчика да го докладва.

Докладчикъ д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Ще ви докладвамъ законопроекта по напечатания докладъ на комисията. (Чете)

„ЗАКОНЪ“)

за допълнение закона за ревизиране договоритѣ за наемъ на фондовитѣ земи за стопанската 1929/1930 година“.

Председателствуващъ А. Христовъ: Които приематъ главието на законопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Н. Чирпанлиевъ (д. сг): (Чете)

„Членъ единственъ. Въ четвъртия редъ, следъ думитѣ „зърнени храни“ се добавя думата „зеленчуци“, а въ осмия редъ предъ думата „конопа“ се добавятъ думитѣ „зеленчукови градини“.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Коста Томовъ.

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, виж. прех. Т. I, М. 53.

К. Томовъ (з): Г. г. народни представители! Азъ моля г. министра да се съгласи подъ „зърнени храни“ да се разбира и рапицата, която въ доста голѣмо количество се сѣе въ Северна България. Миналата година цената на рапицата падна отъ 10 л. на 5 л.

Министъръ П. Стайновъ: Рапицата имаше добри цени.

Министъръ Г. Василевъ: Отъ 5 до 6½ л., а напоследкъ къмъ 7 л.

К. Томовъ (з): Въ 1929 г. бѣше 9 л. рапицата, а житото 6 л. Сега житото е 3 л.

Министъръ Г. Василевъ: Съ 25—30% е намалѣла цената на рапицата, а зърненитѣ храни съ 60%. Три пѣти повече е намалѣла цената на житото въ сравнение съ цената на рапицата.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Александъръ Пиронковъ.

А. Пиронковъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Въ гласувания законъ презъ м. декемврий миналата година се предвиди намаление на наемитѣ на фондовитѣ земи. Тогава мнозинството разбра, че се отнася и до другитѣ обществени земи. Следъ гласуването на този законъ, когато дойде да се прилага, се яви следната несправедливостъ: наемитѣ на земитѣ, които сѫ фондови, се намаляватъ, а наемитѣ на земитѣ, които сѫ общински, църковни или други, не се намаляватъ. А целта на този законъ бѣше да се подпомогне бедствуващото население, да бѣдатъ намалени наемитѣ на общественитѣ земи, безразлично какви сѫ: дали сѫ училищни, общински, окръжни и пр. Значи, засѣгаха се общественитѣ земи, безъ да се засѣгатъ частнитѣ. Ползувайки се отъ предложението на г. Хрелопанова, което засѣга намалението на наемитѣ на фондовитѣ земи, засѣти съ зеленчукъ, азъ правя предложение да се намалятъ наемитѣ на всички обществени земи, общински, училищни, църковни, читалищни и др. Справедливостта налага да се приеме това мое предложение. Искамъ да се прибави следната втора алинея: „Сѣщото намаление на наемитѣ се прави на изброенитѣ обществени земи и когато не сѫ обектѣ на нѣкой фондъ“. Съ туй ще направимъ законътъ да е справедливъ. Моля тази втора алинея да бѣда приета.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля внимание, г-да! Постѣпили сѫ следнитѣ предложения.

Предложението на г. Томовъ е: „Подъ „зърнени храни“ да се разбира и рапицата“.

Предложението на г. Пиронковъ е: „Къмъ членъ единственъ се прибавя нова алинея: „Сѣщото намаление на наемитѣ се прави на изброенитѣ обществени земи и когато не сѫ обектѣ на нѣкой фондъ“.

Предложението на г. Станю Златевъ е: „Членъ единственъ добива следната редакция: въ четвъртия редъ следъ думитѣ „зърнени храни“ се добавятъ думитѣ: „зеленчуци, бобъ, рапица, слънчогледъ, фий, овесъ, просо, бурчакъ и други фуражни растения“, а въ осмия редъ, предъ думата „конопа“ се добавятъ думитѣ: „зеленчукови градини, бобъ, рапица, слънчогледъ, фий, овесъ, бурчакъ и други фуражни растения“.

Има думата г. министърътъ на земледѣлието и държавнитѣ имоти.

Министъръ Г. Василевъ: Не мога да приема нито едно предложение.

Предложението на г. Пиронковъ, колкото и да е справедливо, азъ не мога да го възприема — въпрѣки всичкото ми желание да се приближа къмъ разбирането на г. Пиронковъ — защото сме го обсъждали въ Министерския съветъ и зная, че г. министъръ-председателътъ е противъ него, казвалъ ми е нѣколко пѣти.

По отношение на рапицата, заявявамъ на г. Томовъ, че нито единъ селянинъ, който се интересува отъ рапицата, не е дошелъ да се оплаква.

К. Томовъ (з): Има телеграми въ бюрото.

Министъръ Г. Василевъ: Азъ се интересувамъ за рапицата и, когато дойде реколтата, ще видимъ какво ще стане. Действително, въ началото имаше известно намаление въ цената на рапицата, което, при всичкитѣ колебания, срѣдно е било между 15—25 процента — никога не е било по-малко отъ 15% и повече отъ 25%. Споредъ моята оценка, това е най-добрата характеристика на цената на рапицата за това време. Въпрѣки, обаче, слабитѣ коле-

бания въ цената на рапицата, тя се продаде на доста добра цена.

Другата реколта, на зърненитъ храни, бѣше огромна — по количество тя е много по-голяма отъ реколтата презъ миналата година.

С. Кърловъ (з. в): Но цената?

Министъръ Г. Василевъ: Цената падна катастрофално. Ако цената бѣше добра, положението на селянина щѣше да бѣде значително по-добро, но цената падна съ 60—80% и поради туй се вземаха специални мѣрки да се облекчи положението преди всичко на онѣзи стопани, които обработватъ зърнени храни. Затуй се създаде и законътъ за закупуване и износъ на зърнени храни, затуй се предприеха и редъ други облекчения, които сѫ насочени все въ туй направление.

По отношение на рапицата, тютюна, розитъ и нѣкои други странични култури, положението може да не е блестяще, но не е и дотамъ тежко. Ако мѣримъ съ еднаква мѣрка и по отношение на този, който много е пострадалъ, и по отношение на този, който едвамъ е пострадалъ или пъкъ хичъ не е пострадалъ, това ще бѣде една относителна несправедливостъ.

Азъ разбирамъ предложението на г. Станю Златевъ, обаче да се направи едно разширение за намаление наемитъ на фондовитъ земи за всички култури, които може да се измислятъ по настоящия законопроектъ, това не можемъ да го направимъ. Бѣше по-добре г. Златевъ да дойдѣше въ комисията да обсъдимъ тия въпроси малко по-сериозно, да видимъ за какво се касае, да видимъ какви интереси сѫ засегнати и, ако има нѣщо, което можемъ да направимъ, да го направимъ. Но сега, въ последния моментъ, безъ комисията да е проучила въпроса, не можемъ да сторимъ това, защото засѣгаме интереси на Министерството на земледѣлието и на Министерството на народното просвѣщение.

За намаление наемитъ на зеленчукови градини отначало Министерскиятъ съветъ бѣше противъ, но следъ това, като направихме допълнителни проучвания, като видѣхме колко сѫ реалнитъ интереси на Министерството на просвѣщението, които се засѣгатъ, г. министъръ Цанковъ се съгласи да влѣзатъ и зеленчуковитъ градини, главно по съображение, че не сѫ толкова голѣми интереситъ, които се жертвуватъ отъ училищнитъ фондови земи, колкото е голѣма нуждата да се задоволятъ тия хора, които сѫ взели подъ наемъ за обработване тия земи. Ако интереситъ на училищата бѣха по-сѣществени, може би ние не щѣхме да направимъ това, защото и едното боли, и другото боли — и училищата иматъ нужда отъ издрѣжка, защото има деца да се учатъ, и това е една грижа, която трѣбва да я задоволишъ по нѣкакъвъ начинъ. Обаче и намалението на наемитъ за известна категория стопани е оправдателно. И Министерскиятъ съветъ направи известни отстъпки. Но повече отъ това не може, защото нѣма да бѣде справедливо. Дано дойдатъ по-добри цени и по-друга конюнктура, за да не се занимаваме съ такива предложения.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Калоянъ Маноловъ.

К. Маноловъ (зан): Г. г. народни представители! Азъ се чудя какъ г. министърътъ на земледѣлието защитава земледѣлца. Ози день, когато се сложи на разглеждане въпросътъ на първо четене, министърътъ го нѣмаше. Азъ изнесохъ, че има 10 заявления отъ селяни, подадени до министра на вътрешнитъ работи, съ които искатъ да се включатъ и общинскитъ земи. Напр., въ Варненската община има разорана земя съ хиляди декари, които се даватъ подъ наемъ на сѣседнитъ села. Засѣти сѫ съ царевица, жито и пр. По единъ законъ вие намалявате наемитъ на тия земледѣлци за фондовитъ училищни земи, а не намалявате наемитъ имъ за общинскитъ фондови земи, каквито тѣ обработватъ съ стотици декари. Има ли логика въ това?

Нѣкои повдигатъ въпросъ за зеленчуковитъ градини. За тѣхъ азъ бихъ направилъ една концесия, защото вѣрно е, че зеленчукътъ у насъ винаги е билъ скѣпъ.

С. Кърловъ (з. в): Вѣрно е, че лукътъ е 50 ст.

К. Маноловъ (зан): Рапицата, която се продаваше по 10 л. килограма, спадна на 5 л. Бива ли да оставяме една частъ отъ населението, което е вземало фондови земи съ скѣпъ наемъ, по 400—500 л. на декаръ, да се опропасти по този начинъ, като не му дадемъ възможностъ да се

възползува отъ закона? Азъ смѣтамъ, че ако не се приеме това, което се предлага, ние нѣма да направимъ онова, което се цели да се направи — да се облекчатъ земледѣлцитъ и тѣ ще останатъ съ впечатлението, че Народното събрание не е внимавало достатъчно въ нуждата, която трѣбва да се задоволи. Предложението на г. Пиронковъ е много умѣстно, ако искаме да дадемъ облекчение за наемателитъ на обществени земи. Г. министърътъ може да изключи нѣкои продукти, които сѫ изброени въ предложението, но когато се касае за жито и за царевица, ценитъ на които сѫ спаднали, азъ мисля, че е справедливо да се направи това намаление на наемитъ. Ако не се направи, азъ вѣрвамъ, че когато г. министърътъ отиде въ селата, земледѣлцитъ ще му изкажатъ лично незадоволството си. Ето защо азъ смѣтамъ, че г. Пиронковото предложение ще трѣбва да се приеме. Ако г. министърътъ не желае да го приеме напълно, нека изключи, както казахъ, нѣкои култури, обаче то да се приеме, за да бѣдатъ намалени наемитъ поне на общественитъ земи, които се засѣгатъ съ култури, ценитъ на които явно сѫ спаднали.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Ради Василевъ.

Р. Василевъ (д. сг): Г. г. народни представители! И азъ се противопоставямъ на предложението, които се правятъ за намаление наемитъ на фондовитъ земи, засѣти съ културитъ, които се изброяватъ въ тия предложения. Въ комисията надълго и нашироко се разисква върху този въпросъ. Смѣтна се, че има сериозни интереси, че има разни учреждения, които се алиментиратъ отъ тия фондове, и не може да се разширява кръгътъ на културитъ, още повече, че ценитъ на нѣкои отъ тия култури нѣматъ това спадане, каквото иматъ ценитъ на зърненитъ храни.

По отношение предложението на г. Пиронковъ ще трѣбва да кажа, че това предложение неправилно се прави сега, защото неправилно е дадена редакцията. Когато се разглежда законопроектътъ въ комисията, никому на умъ не е идвало да изключва земитъ на тия обществени учреждения, като се поставятъ само фондовитъ земи. Фондовитъ земи засѣгатъ учреждения, които се алиментиратъ отъ срѣдствата на тия фондове — скотовъденъ, училищенъ и пр. Ако ние засегнахме тия земи, толкова повече трѣбваше да засегнемъ другитъ обществени земи, каквито сѫ общинскитъ и окръжни земи, приходитъ отъ които съставляватъ една стотна или една хилядна частъ отъ общитъ приходи. Азъ помня много добре, нашата мисль въ комисията бѣше да не се прави разлика, дали общественитъ земи влизатъ въ нѣкои фондове или не, и намалението на наема да не засѣгатъ частни лица, а само обществени учреждения, включително общини, окръжии, държава, разни фондове, кждето намалението на наемитъ ще се отрази по-безболезнено. Инакъ, ако земитъ принадлежатъ на частни лица, наемателитъ имъ иматъ право, поради малкъ доходъ и т. н., да искатъ ревизии на наемитъ по силата на закона за задълженията и договоритъ. Та, може би, неправилната редакция даде поводъ да станатъ тия голѣми разисквания и да се направи това предложение отъ г. Пиронковъ. Въ комисията, обаче, кждето се говорѣ надълго и нашироко кои култури да се обгръщатъ, никому не е идвало на ума да се изключатъ общественитъ земи, които не сѫ обектъ на фондове. Азъ мисля, че и г. министърътъ на земледѣлието нѣма да има нищо противъ, защото нѣма да се засегнатъ нито негови фондове, нито други нѣкои фондове. Това сѫ обществени земи, които сѫ вънъ отъ обекта на фондовитъ, и свършено неправилно ще бѣде да намалимъ наемитъ на фондовитъ земи, а да не намалимъ наемитъ на общественитъ земи, които не принадлежатъ на нѣкои фондове. Така че нашата мисль бѣше: поради силното спадане ценитъ на зърненитъ храни, намалението на наемитъ да засегне общественитъ земи, безъ разлика на това, дали тѣ сѫ обектъ на нѣкой фондъ или не сѫ. Но пакъ ще кажа, неправилната редакция на членъ единственъ даде поводъ да станатъ тия голѣми разисквания и да се правятъ разни предложения.

Азъ смѣтамъ, че е умѣстно предложението на г. Пиронковъ и трѣбва да бѣде прието, но безъ да се разширява кръгътъ на културитъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Станю Златевъ.

С. Златевъ (з. в): Г. г. народни представители! Нѣколко пъти съмъ говорилъ по този въпросъ и сега пакъ съмъ принуденъ да взема думата, за да ви опиша стопанското

положение на ония хора, които сж пышкали подъ наема на общественитъ земи. Азъ съмъ напълно съгласенъ и нѣма да приповторя това, което г. Ради Василевъ сега каза, че трѣбва да бждатъ включени, но предложението на г. Пиронковъ, всички общественни земи, безъ разлика на това дали сж фондови или не сж, и да се ползуватъ отъ намалението, но да не сж частни земи, земи на отдѣлни стопани. Това ще бжде най-справедливо. По това, смѣтамъ, две мнения нѣма.

Азъ взехъ думата главно да обърна вниманието ви на моето предложение за културитъ, които азъ предлагамъ да бждатъ включени въ законопроекта. Тия култури сж: зеленчукъ, бобъ, слънчогледъ, фий, овесъ, бурчакъ и др. фуражни растения.

С. Дръновски (з): Овесътъ е застѣпенъ — той е зърнена храна.

С. Златевъ (з. в): По първия законъ, който се гласува, не признаватъ овеса за зърнена храна. Това е една несъстоятелностъ, едно неразбиране, едно неправилно тълкуване на закона — както имъ иде за добре.

Кои зеленчуци сж запазили ценитъ си, които имаха преди две години? Колко се продаваше килограмътъ бобъ преди две години, преди година и половина, когато хората наеха подъ наемъ общественни земи? Една кофа слънчогледъ се продаваше по 58, 60, 65 л., а тая есенъ хората продаваха кофата слънчогледъ по 20, 25 л. Ами фиятъ? По-миналата година една кофа фий се продаваше по 140—150 л., а колко се продаваше миналата година? Миналата пролѣтъ една кофа фий се продаваше по 40 л., а сега по 40—45 до 50 л. Значи, цената е спаднала съ 70% и повече отъ оная цена, която е ималъ фиятъ, когато хората сж вземали подъ наемъ общественни земи. Г. г. народни представители! Вие всинца плачете за селското стопанство и търсите начинъ да му помогнете. Азъ признавамъ, че вие искате да му помогнете. Тогава защо оставяте една голѣма частъ отъ тия стопанства да загиватъ по такъвъ начинъ? Ами тѣ не сж едно, не сж две, петъ или десетъ; въ всѣко село половината отъ стопанствата сж заангажирани въ общественни земи. Какво ще правятъ тия хора, ако не имъ намалятъ наемитъ? Тѣ не можахъ да извадятъ и 50% отъ това, което трѣбваше да извадятъ. На много мѣста ценитъ спаднаха съ 40, 50, 60%. Какво трѣбва да прави единъ такъвъ стопанинъ? Той трѣбва да продаде отъ своето парче земя декаръ, два, петъ или десетъ. Днесъ има хора, които дължатъ по 30—40 хиляди лева наеми на общественни и фондови земи. Човѣкъ, който има 15—20 декара земя и има задължение за наеми на общественни и фондови земи по 30—40 хиляди лева, ще може ли да плати наема си съ тия 15—20 декара? Искрени ли сте вие, когато приказвате, че искате да подпомогнете земледѣлското стопанство или ще го оставите така заради хатѣра на общественъ фондъ или общественно учреждение, което е дало подъ наемъ имота си, за да не се накърнятъ неговитъ доходи? А днесъ много фондове сж дали на съхранение въ Земледѣлската банка съ стотици хиляди лева. Азъ мога да ви посоча училищни настоятелства и фондове, които сж внесли съ стотици хиляди лева на съхранение въ Земледѣлската банка за смѣтка на ония, които продаватъ имотитъ си, за да изплатятъ наемитъ си.

Н. Кемилевъ (д. сг): Тебе нищо не ти е продадено. Ти и ниви купи, откакто си депутатъ. Да мълчишъ и да не плачешъ на чужди гробища!

С. Златевъ (з. в): Азъ за себе си не плача — азъ нѣмамъ наети земи; азъ плача за ония, които сж ме избрали и пратили тукъ.

Н. Кемилевъ (д. сг): Зная.

С. Златевъ (з. в): Ти може да си дошелъ тукъ да плачешъ за себе си, но азъ плача за стотици хиляди, които ще изпждите на улицата утрешния день, когато съдията-изпълнителъ ще отиде да продава имотитъ имъ, обявени на публиченъ търгъ, за наеми, които дължатъ на ония фондове, които гледатъ да натрупатъ повече пари, за да ги дадатъ на съхранение въ Земледѣлската банка. Азъ не зная г. министърътъ на земледѣлието — най-авторитетното лице въ тая страна, който е дошелъ да защитава земледѣлското стопанство — който се противопоставя, отъ какво се ръководи и какво го движи, за да не се съгласава съ едно предложение, съ което се иска горе-долу да се помогне на ония нещастници, които отъ нужда сж отишли да наематъ общественни земи. Помнете

ми думата: ще бждатъ проклетни ония, които не вдигнатъ ръка за облекчение на тия нещастници отъ тѣзи тежести. (Възражения отъ сговориститъ)

С. Савовъ (д. сг): Е, ти като баба взе да кълнешъ!

С. Златевъ (з. в): Не азъ ще ви кълна; ще ви кълнатъ ония хора тамъ долу.

К. Николовъ (д. сг): Владика ли си?

С. Златевъ (з. в): Когато изпждите децата имъ на улицата, тогава ще си ударите главата съ камъкъ.

С. Савовъ (д. сг): Вие ще бждете проклетни, защото сте трима души, които купувате земитъ на селянитъ!

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Славчо Дръновски.

С. Дръновски (з): Г. г. народни представители! Несъмнено е, че предложението на г. Пиронковъ би трѣбвало да се приеме, защото още когато се прокарваше първиятъ законъ, вѣрно е, че всички разбрахме, че се касае за общественни земи. Не зная, обаче, какъ, увлѣкохъ ме само въ термина „фондови земи“, като имахъ предвидъ главно училищнитъ и скотовѣднитъ фондове. На много мѣста, обаче, както се изтъкна тукъ отъ нѣкои преждеговоривши, сж дадени подъ наемъ маса общински земи, маса църковни земи, а така сжщо не малко и манастирски земи. И вие знаете съ какво увлѣчение населението, предвидъ на високитъ цени на зърненитъ храни, па и на другитъ, даваше високи наеми. То не мислѣше, когато се явяваше на търговетъ, и предлагаше по 200—300—400—500 л. наемъ на декаръ. То, обаче, ги даваше, като смѣташе, че ще може да ги изкара. Всѣки единъ стопанинъ си е правилъ смѣтка: „Три кофи пшевица по 100 л. кофата прави 300 л. Мога да дамъ този наемъ“. А сега, когато кофата е 30 л., и три кофи сж 90 л., той не може да плаща вече тоя наемъ.

Н. Кемилевъ (д. сг): Разбивашъ отворена врата.

С. Дръновски (з): Азъ искамъ да привлѣка вашето внимание и върху другъ единъ въпросъ, за да видите на каква несправедливостъ сме поставили известни стопани-земледѣлци.

Г. г. народни представители! Между тия общественни земи, които сж взети подъ наемъ, има и по-доброкачествени, и по-долнокачествени и, естествено е, че когато се даватъ на търгъ по-добритъ земи, по-богатитъ почви, за тѣхъ се дава наемъ 300—400 л., а за долнокачественитъ — 100—150 л. на декаръ. Въ закона, както е прокарано, е казано, че наемитъ могатъ да се намаляватъ до 50%, но въ никой случай не може наемътъ да падне по-долу отъ 150 л. И какво правимъ? На онзи, който е взелъ подъ наемъ богата, плодородна земя и, естествено, ще изкара много повече, ние намаляваме наема съ 50% и казваме да плати 150 л., а всички ония стопани, които сж вземали долнокачествени земи, а това сж предимно победнитъ, по-малоземелнитъ — оставаме да плащатъ и тѣ 150 л., т. е. на тѣхъ не правимъ никакво намаление.

Ето защо, ако искаме да бждемъ справедливи, би трѣбвало да се раздѣлятъ земитъ на две качества и за по-добритъ земи да се плаща 150 л., а за по-долнокачественитъ поне 100 л. на декаръ. Значи, наемътъ да бжде намаленъ минимумъ на 150 л., респективно на 100 л. И азъ въ този смисълъ правя предложение — за долнокачественитъ земи наемътъ да бжде до 100 л.

М. Мотевъ (д. сг): Тѣ сж изплатили наемитъ си вече.

С. Савовъ (д. сг): Кой ще установи, коя земя е долнокачествена и коя не?

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Кръстю п. Цвѣтковъ.

К. п. Цвѣтковъ (д): Г. г. народни представители! При първото четене на законопроекта азъ взехъ думата и говорихъ. Въ комисията не можахъ да отида, обаче схванахъ, че всички сме единодушни, какво ценитъ на зърненитъ храни сж спаднали и че трѣбва да помогнемъ на наемателитъ. Оставахе тукъ, въ тая Камара, дето повече отъ народнитъ представители сме юристи, да намѣримъ формата, въ която да излѣмъ това, което желаемъ, за да нѣма тия спорове, които сега ставатъ тукъ. Азъ

пледирахъ по-рано — а, навърно, така е разбирала и комисията, така поне схванахъ отъ думитъ на г. Василевъ — че трѣбва да се приложи чл. 380 отъ закона за задълженията и договоритѣ, който казва, че когато наемателътъ на полски имотъ, благодарение на природни стихии, е добилъ по-малко отъ половината плодове, които може да очаква, той има право да иска намаление на наема, установенъ съ договоръ. Ако ние дадохме този тълкувание, а именно, че този членъ отъ закона за задълженията и договоритѣ, въ който е намѣрила отражение една вѣковна опитностъ, има приложение и тогава, когато не само вследствие на природни стихии наемателътъ не би могълъ да добие повече отъ половината плодове, които е очаквалъ, но и когато вследствие на стопанска криза има спадане на ценитѣ съ 50%, защото за наемателътъ е равносильно, дали е получилъ половината отъ плодоветѣ, които е предполагалъ при сключването на договора, че може да получи отъ имота, който наема, или е добилъ толкова плодове, колкото е очаквалъ, но ценитѣ имъ сѣ спаднали съ 50%: и тогава резултатътъ е единъ и сѣщъ. Знаемъ — говоря повече за колегитѣ юристи — че Университетътъ дава научно тълкувание на законитѣ, но това тълкувание не е задължително за никого, знаемъ сѣщо, че и съдилищата даватъ тълкувания, но тѣ се отнасятъ само за конкретни случаи, обаче тълкуванието на извѣстенъ законъ отъ Народното събрание е задължително и то важи за всички съдилища и ще засегне всички случаи — ако Народното събрание, казвамъ, дадохъ такава тълкувание, че чл. 380 отъ закона за задълженията и договоритѣ важи и за случаитѣ, когато поради остра стопанска криза ценитѣ на земеделскитѣ произведения спаднатъ повече отъ 50% или 40% — процентътъ, г. г. народни представители, вие можете да определите — тогава наемателитѣ на полски имоти можеха да поискатъ намаление на наемната пена. Съ едно такава тълкувание ние щѣхме да разрешимъ всички спорове, защото то щѣше да засегне, както частни лица, така и публични учреждения, били тѣ фондове, общини или каквито и да било други. Законътъ е общъ за всички, и това тълкувание щѣше да се отнася за всички култури и нѣмаше да става споръ, дали се отнася само до зърненитѣ храни, или и до фуражнитѣ растения и до другитѣ, които се упоменаватъ. Азъ смѣтамъ, че ако така се постѣпи ще се разреши рационално въпросътъ и ще се освободятъ съдилищата отъ задължението да тълкуватъ дадена култура фуражъ ли е или не, или, както е станалъ споръ, овесътъ зърнена храна ли е или е фуражъ и т. н.

Ако г. министърътъ не се съгласи съ това тълкувание, азъ го моля да се съгласи, наредъ съ всички произведения, които сѣ упоменати, да се упоменатъ и черничевитѣ градини, защото и ценитѣ на пашкулитѣ сѣ спаднали съ повече отъ 50%, отколкото ценитѣ на зърненитѣ храни и, следователно, и на наемателитѣ на тия градини трѣбва да се даде известно облекчение. Обаче пакъ поддържамъ, вмѣсто да правимъ такива излишни коментари, най-разумно ще бѣде да дадемъ тълкувание на чл. 380 отъ закона за задълженията и договоритѣ въ смисъла, въ който ви казахъ. Съ това ще дадемъ едно разрешение на въпроса, което ще задоволи всички ни тукъ, и отъ лѣво, и отъ дѣсно ще задоволи и наематели, и наемодатели — всички.

Р. Василевъ (д. ср): Сега е късно вече.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представител г. Никола Кемилевъ.

Н. Кемилевъ (д. ср): Г. г. народни представители! Колкото има смисълъ да се внесе малко справедливостъ, като и общественитѣ земи бѣдатъ така третираны, както тия на училищнитѣ настоятелства, толкова не намирамъ смисълъ да се защищаватъ тукъ лични интереси на извѣстни околии, на извѣстни мѣстности, пострадали въ извѣстенъ моментъ. Току-що единъ отъ моитѣ другари ми говори, че въ с. Две-могили единъ декаръ, засѣтъ съ цвекло, не могълъ да даде единъ тонъ цвекло, следователно и тамъ да направимъ намаление. А въ Русенско единъ декаръ, засѣтъ съ цвекло, даде два тона и половина цвекло.

С. Златевъ (з. в): То е друго.

Н. Кемилевъ (д. ср): Но Боню Колевъ каза, че въ тѣхното село не могли да изкаратъ нито единъ тонъ отъ декаръ и иска и за тѣхъ намаление.

Азъ моля г. министра да се съгласи и да приеме предложението, което направи нашиятъ колега г. Пиронковъ, а именно да се включатъ по справедливостъ и всичкитѣ обществени земи, защото въ това нѣщо има и справедливостъ, и логика. Но да се иска да се включатъ и черничевитѣ градини, които не плащатъ данѣкъ, и да се отворятъ вратитѣ утрешния денъ за не знаемъ какво оцѣ, азъ мисля, че не бива да се увличаме.

Азъ моля най-настоятелно г. министра на земледѣлието да се съгласи да приеме предложението на г. Пиронковъ.

К. п. Цвѣтковъ (д): Азъ не искамъ намаление за черничевитѣ градини, а ги посочвамъ само за примѣръ.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата г. министърътъ на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството.

Министъръ Г. Т. Данаиловъ: Г. г. народни представители! Азъ искамъ да обърна вашето внимание върху една сериозна формална страна, която разискванията по този законопроектъ повдигатъ.

Този законопроектъ не е по инициатива на правителството, а е по частна инициатива. Въ първоначалното предложение по частна инициатива сѣ споменати само фондовитѣ земи. Следъ това въ комисията какво е решено, не зная, но миналия пътъ единъ отъ народнитѣ представители се яви съ една малка книжчица да докладва. Азъ казахъ, че таквъ докладъ въ Народното събрание не може да се прави, че трѣбва да се направи формаленъ докладъ, докладъ както трѣбва, защото тукъ се засѣгатъ интереси, които не зная до каква цифра могатъ да достигнатъ. Сега отново отъ страна на народни представители се правятъ нови предложения. Измѣнение на законъ при второто четене не зная да може да бѣде допустнато въ Парламента. За такива измѣнения сѣ отивали министритѣ предъ държавенъ съдъ. Дръжте смѣтка за тази форма. (Възражения отъ лѣвицата) Внимавайте! Не можете да накрѣните така случайно частнитѣ интереси съ ваши частни предложения. Тукъ има и отговорни министри. (Възражения отъ лѣвицата)

Азъ, въ съгласие съ министра на земледѣлието, моля да се съгласите, щото този законопроектъ, понеже се правятъ нови предложения и се засѣгатъ не само фондови земи, а вече и обществени и други, да отиде отново въ комисията, да се обсъди тамъ и, подъ отговорността на комисията и на министра, да бѣде внесенъ отново тукъ за разглеждане на второ четене. Така е редътъ. Ако другояче постѣпите, вие ще бѣдете противъ реда, противъ правилника. Азъ въ всѣки случай се противопоставямъ на този начинъ на процедиране, защото зная мнението и на г. министър-председателя. Съжалявамъ, че го нѣма; нека дойде той да се защити, да каже и той своето мнение, тъй като това не е въпросъ само на Министерството на земледѣлието, а е въпросъ и на общинитѣ, и на други учреждения, които ще бѣдатъ засегнати съ предложенитѣ измѣнения въ тѣхнитѣ приходи. Ето, иска се тукъ намаление на наемитѣ за земитѣ, засѣти сѣ раница, засѣти сѣ овесъ — и азъ не зная защо да не допустнете това и за земитѣ, засѣти сѣ овесъ — иска се и за други. Нека се реши въпросътъ подъ отговорностъ на министра въ комисията и да се внесе тукъ въ една правилна форма. Азъ ви моля така случайно да не законодательствуваме съ интереситѣ на хората. Недейте се шегува.

К. Маноловъ (зан): Никаква шега по тоя въпросъ нѣма.

А. Пиронковъ (д. ср): Това предложение го направихъ въ комисията, тя го разисква и одобри.

Министъръ Г. Т. Данаиловъ: Нѣма го въ доклада.

А. Пиронковъ (д. ср): Нѣма го въ доклада, защото остана да се предложи въ пленума, понеже то не влиза въ първоначалното предложение. Комисията го разисква и одобри, но се остави азъ да го направя въ пленума. Така стои работата.

Председателстващъ А. Христовъ: Има предложение отъ г. министра на благоустройството, което предшества другитѣ направени предложения, този законопроектъ да отиде отново въ комисията, за да се обсъдятъ новитѣ предложения, които се направиха тукъ, понеже при първото четене на законопроекта тѣ не сѣ били направени, и понеже законопроектътъ, който е внесенъ по частна инициатива, на второ четене се разширява. Ще гласувамъ най-напредъ това предложение на г. министра.

Моля, които приемат направеното предложение, законопроекта да бъде изпратен отново въ комисията, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

А. Пиронковъ (д. сг): Нѣма мнозинство. Оспорвамъ вота. Предложението ми е разисквано въ комисията. Азъ донесохъ до знанието ѝ този въпросъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля Ви се, г. Пиронковъ.

Министъръ Г. Т. Данаиловъ: Не може такава анархия да се допуска въ Събранието. Какъ да нѣма мнозинство? Не видѣхте ли, че имаше мнозинство?

Д-ръ И. Бешковъ (з. в): Ама, г. председателю, оспорва се вотътъ. Повторете гласуването.

Председателствуващъ А. Христовъ: Настоявате ли, г. Бешковъ?

Д-ръ И. Бешковъ (з. в): Настоявамъ

Председателствуващъ А. Христовъ: Ще се гласува втори пътъ.

Които приематъ предложението на г. министра на благоустройството, законопроекта да се изпрати наново въ комисията, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Съобщавамъ на Събранието, че отъ Министерството на вътрешнитѣ работи и народното здраве е постѣпилъ законопроектъ за измѣнение и допълнение на избирателния законъ. (Вж. прил. Т. I, № 131)

Законопроектътъ ще бъде раздаденъ и поставенъ на дневенъ редъ.

Г-да! Понеже ще трѣбва да се събере бюджетарната комисия, за да продължи разглеждането на законопроекта за бюджета на Министерството на желѣзницитѣ, ще преустановимъ заседанието.

Ще опредѣлимъ дневния редъ за утрешното заседание.

Председателството ви предлага следния дневенъ редъ:

Трето четене законопроектитѣ:

1. За отстъпване отъ държавата на нѣкои общини минерални извори.

2. За допълнение закона за трудовитѣ земеделски стопанства.

3. За измѣнение и допълнение закона за продаване нѣкои държавни гори въ Станимашко.

4. За опрощаване таксата „водно право“ на воднитѣ синдикати.

5. За предаване на Главната дирекция за настаняване на бѣжанцитѣ 52.000 декари земи отъ Карабоазката низина и пр.

6. Второ четене законопроекта за измѣнение и допълнение закона за доброволното изплащане прѣжитѣ данѣци и пр.

Първо четене законопроектитѣ:

7. За тълкувателенъ законъ къмъ чл. 6 отъ закона за амнистия отъ 6 юлий 1929 г.

8. За разрешаване на Горноорѣховската община да сключи заемъ.

Второ четене законопроектитѣ:

9. За търговия съ сурови неманипулирани тютюни.

10. За бюджета на б. д. желѣзници.

11. За ревизиране договоритѣ за наемъ на фондови земи и пр.

12. За купуване зданието на Елисавета д-ръ Шишкова, въ гр. В.Търново.

Първо четене законопроектитѣ:

13. За амнистия (Предложение на Ат. Малиновъ)

14. За допълнение чл. 171, т. 3 отъ закона за гражданското сѣдопроизводство.

15. За измѣнение и допълнение закона за подпомагане пострадалитѣ отъ обществени бедствия.

16. За отмѣнение на ал. ал. II и III на чл. 78 отъ закона за администрацията и полицията.

Второ четене законопроектитѣ:

17. За тълкуване чл. 289 отъ закона за гражданското сѣдопроизводство.

18. За измѣнение нѣкои членове отъ закона за адвокатитѣ.

19. Докладъ на прошетарната комисия по списѣцитѣ: III, VII, X, XI, XII, XIII, XVI, XVII, XVIII, XIX, XX, XXI, XXII, XXIII и XIV.

Които приематъ тоя дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Закривамъ заседанието.

(Закрито въ 19 ч. 10 м.)

Председателъ: Н. НАЙДЕНОВЪ

Подпредседателъ: А. ХРИСТОВЪ

Секретари: { В. ИГНАТОВЪ
ГРУИО ПАНЛОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: Д. АНТОНОВЪ

СЪДЪРЖАНИЕ:

Стр.

Стр.

Отпуски, разрешени на народните представители: Станю Златевъ, Вълчо Даскаловъ Вълчовъ, Добри Митевъ, Кирко Цвѣтковъ Христовъ, Димитъръ Каранешевъ, Любомиръ Айвазовъ, Йорданъ Гавалюговъ, Василь Игнатовъ, Коста Лудчевъ, Никола Стамболиевъ, Гето Кръстевъ, Сотиръ Яневъ, Добри Витановъ, Кирилъ Ноевъ, Петъръ Миновъ и Димитъръ Яневъ. 1665

Питане отъ народния представител Никола Пъдаревъ къмъ министра на земледѣлнето и държавните имоти — относно произволно налагане глоби на нарушителитѣ по закона за горитѣ и трудния поминѣкъ на селата въ Видинска околия. (Развиване и отговоръ) 1665

Предложение за освобождаване безъ мито 2.000 унци бубено семе. (Съобщение) 1665

Законопроекти:

- 1) за разрешаване на Горноорѣховската градска община да сключи заемъ. (Съобщение) 1665
- 2) за тълкувателенъ законъ къмъ чл. 6 отъ закона за амнистия отъ 6 юлий 1929 г. (Съобщение) 1665
- 3) за тълкувателенъ законъ на чл. 8 отъ закона за извършване водопровода Рила—София. (Трето четене — приемане) 1667
- 4) за построяване и обзавеждане на институтъ за народно здраве въ София. (Трето четене — приемане) 1667
- 5) за допълнение закона за преотстъпване отъ синдиката „Общъ подеъмъ“ върху държавата експлоатацията на каменосолните обекти на сѣщия синдикатъ. (Трето четене — приемане) 1668
- 6) за отстъпване отъ държавата на нѣкои общини находящитѣ се въ землищата имъ минерални извори. (Второ четене — приемане) 1668

- 7) за откупуване недвижимия имотъ, собственост на М. Теневъ, отъ гр. София, находящъ се въ землището на с. Банкя, Софийско, за нуждитѣ на държавната минерална баня и курортъ подъ сѣщото име и при сѣщото село. (Първо четене — приемане) 1669
 - 8) за увеличаване вноското мито на дървения материалъ. (Трето четене — приемане) 1672
 - 9) за измѣнение и допълнение закона за продължение срока за доброволното изплащане на прѣжитѣ данѣци и на чл. 14 отъ закона за закупуване и износъ на зърнени храни. (Първо четене — приемане) 1672
 - 10) за допълнение закона за трудовитѣ земледѣлски стопанства. (Второ четене — приемане) 1673
 - 11) за измѣнение и допълнение закона за измѣнение и допълнение на закона за продаване на нѣкои държавни гори въ Станимашка околия отъ 1911 г., измѣнението и допълнението на сѣщия законъ отъ 5 февруарий 1923 г. и разширението му за Пашмаклийско съ законъ отъ 1 юний 1927 г. (Второ четене — приемане) 1673
 - 12) за опрощаване таксата „водно право“ на воднитѣ синдикати за напояване. (Второ четене — приемане) 1675
 - 13) за предаване на Главната дирекция за настаняване бѣжанцитѣ 52.000 декара земя отъ пресушенитѣ държавни блатъ въ Карабозската низина. (Второ четене — приемане) 1675
 - 14) за допълнение закона за ревизиране договоритѣ за наемъ на фондовитѣ земи за стопанската 1929/1930 година. (Второ четене — разискване) 1677
 - 15) за измѣнение и допълнение на избирателния законъ. (Съобщение) 1681
- Дневенъ редъ за следващото заседание 1681